

Poština plačana v gotovini

ILUSTRACIJA

3

1

**ZA INDUSTRIJO
 PLOČEVINASTIH
 IZDELKOV
 L. LJUBLJANA
 MOSTE**

SATURNUS

A.D.

ZA INDUSTRIJU
 IZRADA IZ LIMA

LJUBLJANA

САТУРНУС

А.Д.

ЗА ИНДУСТРИЈУ
 ИЗРАДА ИЗ ЛИМА

ЉУБЉАНА

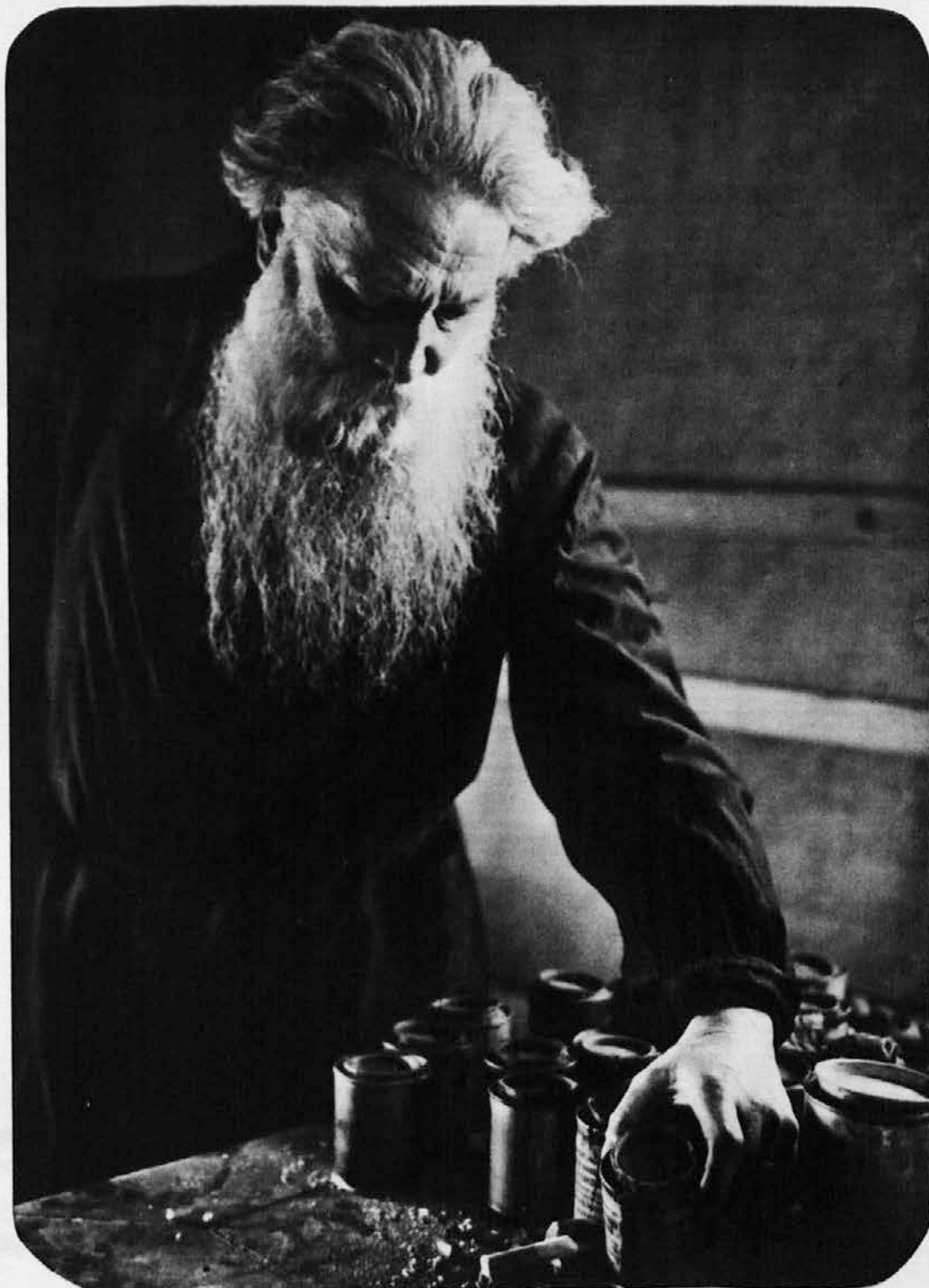
Ilustracija

ŠTEV. 3

1929

LETO I.

NAROČNINA: LETNO 12 ŠTEVILK 100 DINARJEV, POLLETNO 6 ŠTEVILK 55 DIN, POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 DIN
INOZEMSTVO LETNO 120 DIN - LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6/III. - TELEFON 2549 - ČEK. RAČUN POŠT. HRAN. 12.587

Rihard Jakopič — šestdesetletnik
1869—1929

Foto Krašovec

Dela umetnika

(Glej članek

Zgoraj levo:

Križanke (olje)

Last g. Dragotina Hribarja

desno:

Gospod s cilindrom (olje)

Spodaj:

Družina (olje)

Last Oblastnega odbora
v Ljubljani

Riharda Jakopiča
na strani 82.!)

Zgoraj levo:
Južina (olje)
Last Narodne galerije
desno:
Portret ge. Kinsky (olje)
Last ge. Kinsky

Spodaj:
Na Savi (olje)
Last g. Staneta Vidmarja

Solnčni zahod s Krvavca Foto „Ilustracija“
 Desno: *Drevoje ob vodi v pomladi* Foto Kozak

Za plugom Foto „Ilustracija“

Levo:
Pomladanski večer ob Ljubljanici na Selu
Dekleta so prišla prati
 Foto Kozak

Levo:
*Delo na Barju. V daljavi ljubljanski
Grad* Foto Kozak

Desno: *Za plugom*

V sredini desno:
Brana na polju
Foto „Ilustracija“

V sredini levo: *Večer ob Savinji*

Spodaj desno:

Mrzlca nad Trbovljami

Foto Lošar

levo:

*Ni preteklo, da bi obrnil plug
na koncu njive in ga zastavil v
novo brazdo ... (Finžgar)*

Foto „Ilustracija“

Mama! Mama!

Foto Maleš

Mali šofer

Pošljite nam slike svojih otrok. Opozarjamo na razpis nagrad v 2. številki, str. 42.!

Zdenka Ginc, hčerka ravnatelja tovarne Freund, mala miss Maribor

Foto Makart

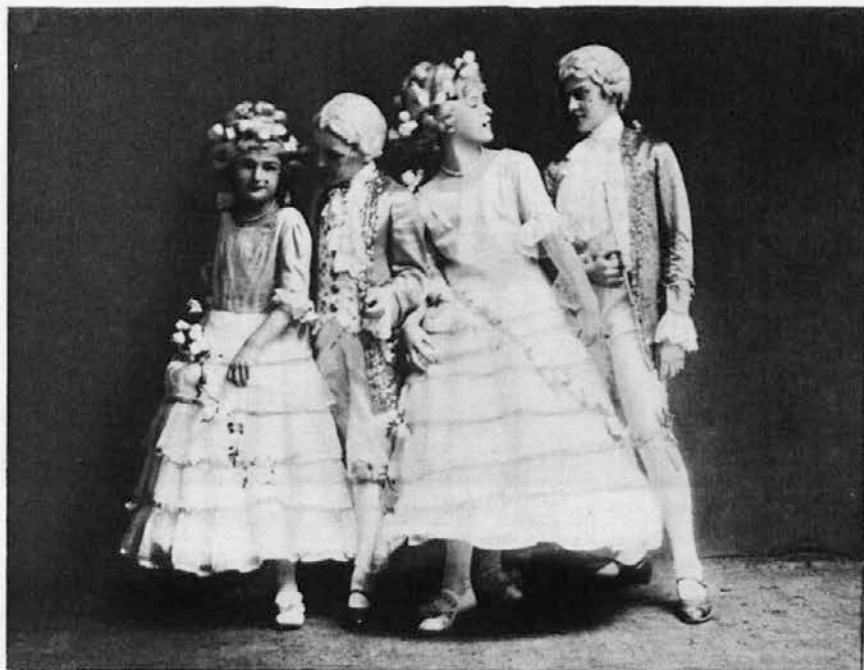
Živa slika po francoskih slikarjih (Mitja Švigelj, Milena Andrejka, Tita Sajovic, Tomo Knez, Renata Tosti)

Tata, čuvaj — avto! (Na cesti Avala—Beograd) Foto Teržan

Dve sceni z Materinskega dne v „Unionu“

Z rokoko-večera ljubljanske „Atene“: Gavotta po godbi iz opere Mignon izvajale Nevenka Vrančičeva, Eda Fleretova, Radojka Vrančičeva, Mančica Mlejnikova

Zgoraj:

Gdč. Elsbacher Anda iz Laškega in g. Blechinger R. iz Celja, najboljši plesni par, izbran na plesnem turnirju 2. marca v Ljubljani

Foto Pellkan

Levo:

Živahno plesno udejstvovanje Celjanov. Jurija in plesni pari na celjskem plesnem turnirju

Foto Pellkan

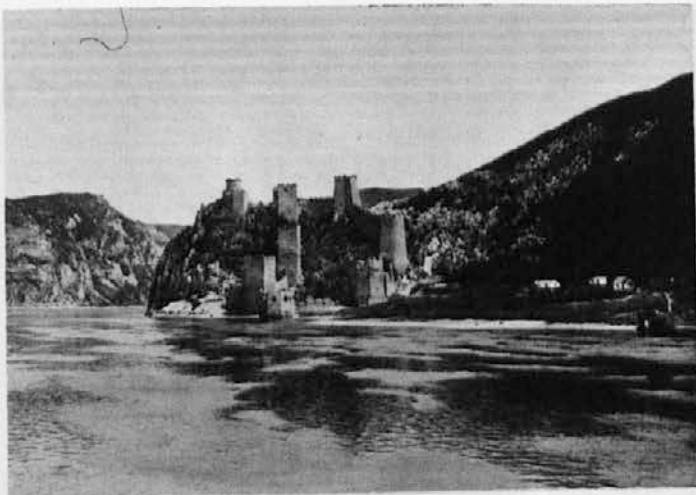
Skupina slovanskih narodnih nož brhkih Celjank

Foto Pellkan

Odbor „Slovenskega kluba“ na Dunaju, s predsednikom A. Gabrščkom v sredini. Klub je osnoval na Dunaju slovensko nedeljsko šolo, da budi narodno zavest in slovenski duh

Foto Babšek

Grad Golubac na Donavi

Iz Južne Srbije: Cesta Gradsko—Prilep

***Krasote
srbske
zemlje***

*Klisure reke Drine,
km 110 proge
Sarajevo—Višegrad*

Iz okolice Beograda: Kolo

Srbske seljanke na trgu u Beogradu

*Foto Benčić
Beograd*

Turizam u Srbiji

Vladimir Perše

Četiri su važna faktora, koja diriguju promet stranaca: lepote ili znamenitosti zemlje, saobraćajna sredstva, hoteli i ustanove, koje propagiraju tu granu narodne privrede. Ako posmatramo celu našu zemlju sa tih tačaka gledišta, onda konstatujemo sledeće: Što se tiče prirodnih lepota i znamenitosti, Jugoslavija u tome ne oskudjeva, saobraćajna sredstva nisu perfektna, ali su dobra, hoteli — to je ono pitanje, koje kod našeg prometa stranaca najgore stoji; imamo nekoliko dobrih hotela, ali sve to je premalo u srazmeru sa lepotama naše zemlje. Propaganda: taj faktor dolazi kod nas odmah posle prvog, jer propaganda je kod nas odlično organizovana; svako važnije mesto u Dalmaciji i Sloveniji ima svoje lokalno društvo za promet stranaca, pa čak i Bosna i Hrvatska polako se razvijaju u tome pravcu. Poslednjih godina, naročito kada je celokupna propaganda koncentrisana kod Putnika, Društva za saobraćaj putnika i turista u Kraljevini SHS, oseća se u tome pogledu veliki napredak.

Poznato je, da Dalmacija i Slovenija stoje na čelu našeg turizma. Ali u poslednje vreme nabacilo se pitanje, zašto se nebi mogli i ostali krajevi koristiti tom granom narodne privrede, a naročito, zašto se nebi mogla i Srbija takmičiti sa ostalim krajevima?

Prirodnih lepota i znamenosti imamo u Srbiji dovoljno, da bi se mogao promet stranaca razviti u dovoljnoj meri. Pre svega imamo odmah na severu naš divni Dunav sa čuvenim svojim Djerdapom (Gvozdena vrata). Stari gradovi *Smederovo* i *Golubovac* nuzgredne su atrakcije toga predela. Dolina Drine pruža turistima i veslačima najveće uživanje. Timočka dolina sa prugom *Negotin—Zaječar—Niš* obiluje na divlje romantičnim slikama. Razne »klišure«, naročito *Sičevačka* (pruga *Niš—Pirot*), *Ovčarska* (pruga *Čačak—Užice*), *Grdelička* (pruga *Leskovac—Vranje*) i *Kačanička* (pruga *Skoplje—Mitrovica*), predstavljaju nepopisne prirodne lepote. Krasna jezera, kao što su *Ohridsko*, *Prepansko* i *Dojransko*, te visoki gorski sklopovi: *Suha Planina*, *Stara Planina*, *Šar-planina* sa uvijek snežnim *Ljubotenom*, *Babuna*, *Kajmakčalan* i t. d. predstavljaju jedan veliki rezervoar mogućnosti turističkog izkorišćavanja.

Srbija je jedna od retkih naših pokrajina, koja je zadržala svoje živopisne narodne nošnje, naročito u

Južnoj Srbiji može se razmaženo oko stranog turista i etnografa uživati na lepim slikama. Istorijskih znamenitosti u severnoj Srbiji nemamo u izobilju. Beograd sam po sebi nema, sem svoje znamenite tvrđave, koja se sada pretvara u park, nikakvih starijskih zgrada. Beogradu Turci nisu ostavili nikakvih kulturnih spomenika. Ali zato imamo velike kulturne spomenike u Južnoj Srbiji, u kolenki stare srpske kulture. Manastir visoki *Dečani*, patrijaršija u *Peći*, manastir *Gračanica* na Kosovom polju, manastir *Sv. Kliment* i *Sv. Naum* na romantičnom *Ohridskom* jezeru i drugi manastiri, to su ostatci starosrpske umetnosti.

Srbija odlikuje se i svojim banjama i kupalištima. *Vrnjačka Banja* osobito je poznata po svojoj lekovitosti; možemo se nadati, da će se uskoro moći primiti klijenti iz severnih i zapadnih zemalja. *Banja Koviljača* stoji istotako na dobrome glasu. Ostale banje: *Ribarska*, *Niška*, *Vranjska*, *Mataruška*, *Soko Banja* i t. d. dobre su, ali nisu uređene za strane posetioce. Karakteristike radi napominjemo, da voda *Niške Banje* tera mliinske točkove, u vodi *Vranjske Banje* kuha tamošnje stanovništvo jaja (voda ima 90°C).

Toliko u pogledu prvog, najvažnijeg faktora turizma.

Najgore stojimo sa pitanjem ukonačivanja i prehrane stranaca i turista. Hoteli, tamo gde ih ima, mali i neudobni su; a donekle dobri hoteli grade se samo u centrima. Turista mora računati s tom okolnošću.

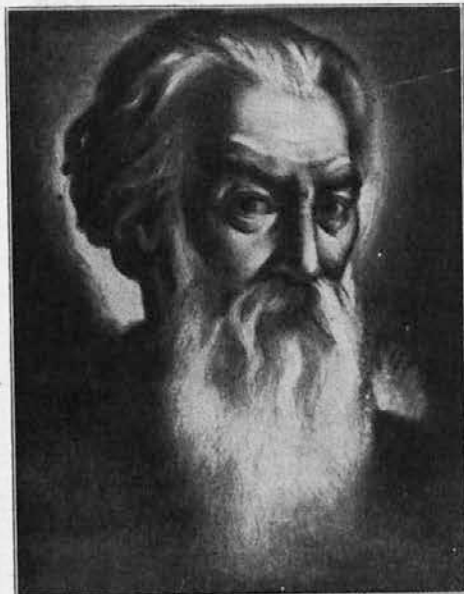
Društva i ustanove za razvijanje turizma u Srbiji pre rata uopšte nisu postajale. Istini na ljubo moramo kazati, da je postojalo neko »Srpsko Planinarsko Društvo« još pre rata, ali ovo društvo bilo je samo skup profesora, naučnika, koji su pravili izlete i na tome ograničavali delovanje. Tek posle rata ponovo je oživelo to društvo i uticajem prečanskih krajeva proširilo je svoj delokrug na »Promet stranaca«. Danas se ono zove »Srpsko Planinarsko Društvo i Društvo za saobraćaj putnika i turista«. Inicijativa *Putnik-a* rodila je još i druge plodove: u *Vrnjačkoj Banji* osnivalo se društvo za promet stranaca *Goč*, koje ima čak i svoju banjsku reviju, koju potpomaže *Putnik*, u *Nišu* osnivano je Društvo za saobraćaj putnika »*Napredak*«, a u *Skoplju* Društvo za unapredjenje turizma u Južnoj Srbiji »*Jug*«. Te ustanove akcionari su društva *Putnik*. Nadamo se, da će ta društva, kao i hoteljeri dovoljno shvatiti svoj zadatak i doprineti ono što još fali do razvića turizma u Srbiji.

Banja Koviljača

Rihard Jakopič — šestdesetletnik

Dr. Rajko Ložar

Olaf Globočnik: Rihard Jakopič

Kar pomeni Max Liebermann za nemško umetnost moderne dobe, pomeni mojster Jakopič za slovensko: oprostil jo je akademskih spon, različnih šolskih konvencij in stilov, ki so bili ubogi po duhu, in oprostil ateljejskega rokodelstva, ki je bilo kot za vse, tudi za našo umetnostno kulturo neplodno. Ob času modernega slikarstva Fran-

cozov, imenovanega impresijonizem, je prvenstveno on povzročil, da je naša slovenska umetnost, prav kakor nemška po zaslugi Maxa Liebermanna, ujela tempo slikarski toliko naprednejšega zapada. S svojim delom je napisal najlepše poglavje naše moderne iz 90 tih let prejšnjega veka, ko jo je bil tako rekoč ustvaril iz nič. Pri tem reformatorskem delu pa je združil okrog sebe vrsto sorodno mislečih mladih ljudi, da je potem s smotreno organizacijo pretolkel in prekrasil umetnostni milje tedanje meščanske družbe.

Jakopič-šestdesetletnik more pokazati na izkušenj, bojev in uspehov bogato življensko pot. Rojen 1869. v Krakovem pri Ljubljani kot sin precej premožnih staršev, je vstopil 1887. na dunajsko akademijo, se 1889. vpisal na monakovsko ter prišel 1890. v Ažbetovo slikarsko šolo istotam. Leta 1900. se je preselil v Ljubljano, kjer je istega leta otvoril prvo, leta 1902. pa drugo slovensko umetnostno razstavo, nakar je odšel slikat v okolico Škofje Loke. Leta 1903. ga nahajamo v Pragi in leta 1904. na Dunaju, kjer je s prijateljem Groharjem organiziral znano zmagovito slovensko razstavo pri Miethkeju. Naslednje leto je bil določen za delegata na razstavo avstrijskih umetnikov v Londonu, se leta 1906. stalno naselil v Ljubljani, vodil od 1907. do 1914. tu slikarsko šolo, zgradil paviljon in ga s tretjo slovensko umetniško razstavo 1909. otvoril javnosti. Leta 1910. je v svojem paviljonu priredil prvo zgodovinsko razstavo slovenskega slikarstva pod naslovom »80 let upodablja-joče umetnosti na Slovenskem«. Med ta in kesnejša leta padajo njegove številne razstave v inozemstvu, s katerimi si je pridobil za tedanje razmere pri nas toli potrebno umetniško legitimacijo; tako recimo razstave v Monakovem, na Dunaju, v Beogradu, v Londonu, Varšavi, Rimu, Parizu itd. Mnogo njegovih del je na ta način odšlo v tujino, kjer so se po vojskih prilikah (Beograd) nekatera najvažnejša celo izgubila.

Umetniku in organizatorju Jakopiču, kakršnega spoznamo iz navedenih prav neizčrpnih podatkov, je pa vselej stal ob strani Jakopič-propagator, oni pisec žive in neustrašene besede v priloge novi umetnosti,

kateri je vselej prijel tudi za pero, ko so to zahtevali prilike. Danes še ne moremo izmeriti vsega, kar je on s tem dosegel, vemo pa že gotovo, da bo možu, ki je izšel iz boja s starejšo generacijo kot zmagovalec, zgodovina največ štela to, da je afirmiral tudi mlado slovensko umetnostno delo izza leta 1920., edini izmed starih mojstrov. To Jakopiča visoko dviga nad sedanost in okolico, a kje nam je pojasnilo? Gotovo pač v njegovem življenju in umetnosti, v nerazdružljivi prepletenosti obeh, glede katere je imel samo enega sebi enakega tovariša — mrtvega Groharja.

Umetnost je neka posebna zadeva človeškega duha in prav za prav celo danes jako malo vemo, kje se pričinja in kje je je konec. In ker nam je impresijonizem, kateremu pripada tudi naš Jakopič, izbil iz roke še tista bore sredstva za razpoznanje umetnosti, ki so nam bila dotlej na razpolago, sta postala pričetek in konec še temnejša. Odnosno, ker na impresijonističnih slikah sploh ni bilo več nobenega predmeta v starem stilu in nobene vsebine, temveč sama kolobocija barv, so dejali, da to sploh ni več umetnost, temveč fizikalno slikarstvo estetski izredno šolane in degenerirane elite. Saj marsikje to tudi drži; vendar umetnost je preosebna zadeva in ne da bi se zavedali, stojimo drugje njej nasproti in četudi se ono imenuje sicer — impresijonizem. Tako se nam Slovincem godi pred Jakopičevimi slikami. Kajti Jakopič je iz impresijonizma napravil za nas nekaj solidnega, nekaj, kar bo imelo obstanek; dalje je napravil iz njega nekaj slovenskega in to bo vselej eden glavnih idejnih stebrov naše galerije. In če vse to povemo z eno besedo, je Jakopič iz impresijonizma za nas naredil umetnost. To je namreč že eden izmed pričetkov, da v umetniku samem stil jame dobivati značaj umetnosti, kakor je eden izmed koncev, da na drugi strani le-ta umetnost jame dobivati značaj stila. In ko je Jakopič izgubil Groharja, je dobro vedel, da je odšel od njega eden onih, ki tudi delajo umetnost kot on; saj sta ta dva, ko se je okrog njiju slikal samo stil, upodabljala sebe in življenje.

In umetnost je res posebna zadeva; ako se zgoraj začena v umetniku, jo pravkar najdemo pri objektu, pri predmetu. Tudi v impresijonizmu, ker ta vendar ni brez njega. Preletimo množico Jakopičevih slik, vsa ta številna olja, preletimo na teh stra-

Ivan Čargo: Rihard Jakopič

neh reproducirane slike — pred originali seveda bi vse to mogli bolje izvršiti — in izluščila se nam bo nova skrivnost: da je Jakopič v vseh delih enak, isti, ves sam, to pa more biti le, ker izhaja od predmeta, ki ga upodablja. On gleda svet in predmet v barvah, to vidijo vsi, saj je na dlani, a baš pri tem gledanju v barvah, daje predmetu tisto, kar je predmetovega. Že stari Aristoteles je v tem videl enega prvih postulatov estetskega učinka, pri Jakopiču pa nam je naravnost ključ do njegove umetnosti. Zamišljena fantazija ob klavirju hoče tako drugačnih izrazil nego portret gospe ali gospoda, šumeča voda v večernem solncu zopet drugačnih izrazil nego osnutek za svetnika in podobno. Ako preletimo, pravim, vrsto mojstrovih del, najdemo ogromno zbirko čustvenega materiala in predmetnih profilov. V najbolj dovršenih slikah, kot so n. pr. »Družina« (gl. str. 74), »Portret ge. Dr. Kansky« (str. 75), »Južina« (str. 75.), znameniti »Zeleni pajčolan« (Nar. gal.), »Dekle z nakitom« (Nar. gal.), »Nocturne« (Nar. gal.) itd. itd., je Jakopič prisoten ves, vselej isti odlični razlagalec predmeta, ne glede na to, kdaj je eno ali drugo delo nastalo. Taka umetnost zvestobe do predmeta se imenuje klasika in s slikami »Družina«, »Zeleni pajčolan«, »Dekle z nakitom« ter z nekimi zadnjimi podobami s Save, da omenjamo samo najnujnejše, je Jakopič podal Slovencem klasično umetnost impresijonizma.

Ena stran vsake klasike je kompozicija. V dekoraciji veže v mestni hiši na Jegličevi cesti (glej sliko 84, »Sejalca« na ovitku, »Družino«, str. 74, ki je delana po motivu iz veže), katero je dovršil tik pred svojim jubilejem, je za kompozicijo dobil apriorno priliko: to je monumentalna stenska dekoracija. Toda Jakopič je komponiral že dolgo prej, nego je poslikal to hišo; pogledajte »Portret ge. dr. Kansky«, »Južino«, »Vodo« in celo zgodnjega »Moža s cilindrom« (str. 74), kjer je Jakopič komponiral barve. Ali bi bile te vendar nenavadne slike zares tako harmonične in sugestivne, da ni v njih nekih skrivnih barvnih centrov in epicentrov, ki drže celotni likovni element v strogih mejah in redu? Jaz vidim mnogo disciplinirane sile v njegovih oljih in glavna so pač nastala kot barvni fenomen pred naravo, a sicer so svojo umetniško formo prejela iz mojstrove oblikujoče tvornosti. Tam so zadobile oni skrivnostni red, ki ga kljub navideznemu neredu imajo in ki je tajna vsega Jakopičevega dela.

Tu ne moremo pokazati še drugih prvin Jakopičeve umetnosti, nego se moramo omejiti na par opomb k slikam. Izmed slik, ki jih prinašamo, je najstarejša podoba »Moža s cilindrom« (1904), ki je tudi stilsko najzanimivejše mojstrovno starejše delo, ker nam kaže njegove reformatorske tendence v križišču s secesionistič-

Miha Maleš: Ko so titani premetavali...

nim barvnim stilom, katerega je poslej odločno zavrgel. Okoli l. 1910. so nastale »Križanke«, ena izmed mnogih slik istega motiva, na katerih je Jakopič studiral probleme svetlobe in barve in barvne kompozicije. Slike tega študijskega značaja so nastajale ves čas (okoli leta 1904. »Zimsko solnce«, »Jesen«; o. l. 1910. »Pri klavirju«, »Križanke«; l. 1918. »Sipine«, »Trnovo« itd.) in so prave substrukcije delom dovršenega značaja, kot so »Zeleni pajčolan«, »Eva«, »Nocturne«, »Save«, »Dekle z nakitom«, »Portret ge. dr. Kansky« i. dr. Ogromno število skic in studij nosi dekor veže v mestni hiši, katerih eno prinašamo na ovitku, dočim je po drugi skici mojster izvedel sliko »Družine«. Istotako sta iz zadnjega časa »Voda« in »Južina«, zlasti prva delo močne elementarnosti. Kolektivna razstava, katera je zdaj otvorena, nam nudi prvo priliko, pregledati mojstrovno delo (izvzemši izgubljenih stvari) v celoti.

Jakopičev jubilej ni samo jubilej mojstrov, nego preko tega tudi slovenske kulture sploh. Saj je ravno nanjo vselej v prvi vrsti mislil in zanjo delal. In v tem njegovem delu leži druga velika dragocenost, ki jo je podaril slovenstvu in v katere znamenju nam je še prav posebej praznovati ta jubilej. Tudi danes je še

Nikolaj Pirnat: Rihard Jakopič

Mojstra sem spoznal leta 1921. Zgodbica v zvezi z najinim poznavstvom je prav mična:

Na akademijo sem se odpravil in heratil sm okoli gospodov na vladi za podporo. Nu, pa mi je rekel neki gospod: »Veste, mladi mož, mi podpiramo samo resnično talentirane mladeniče! Dajte, stopite h kakemu znanemu umetnika, pokažite mu kaj, pa naj vam napravi spričevalo o talentu! Potlej pa prinesite tisto reč semkaj!« In sem res stopil k mojstru Jakopiču. Malo čudno me je pogledal, ko sem mu razložil vso stvar. Dolgo, dolgo si je gladil bradô, naposled pa mi je napisal... Spričevalo o talentu sem pravilno kolkoval in odnesel na merodajno mesto. Res sem dobil malo podporico. Stvar je pa važna tudi z druge plati: Jaz sem nemara edini slovenski umetnjak, ki ima uradno, od mojstra Jakopiča potrjeno in pravilno kolkovano spričevalo o talentu. Opozarjam p. n. publiko na to velevažno dejstvo in pričakujem upravičeno itd. Nikolaj Pirnat.

prepoln delavnih energij. »Ko mine vse to,« pravi, »in da bi že minilo, bom napel nova platna in šel na novo delo.« Redkokdaj je kak slovenski umetnik pokazal toliko svežega in živega čuta za sodobno življenje, toliko mladostne sile, kot jo danes Jakopič-šestdesetletnik. Tako tudi njegova današnja umetnost nosi karakter te skozinskoz aktualne kulturne strani, ki kljub vsemu programatičnemu osvaja duha, je sama zadeva duha. Še smemo mnogo pričakovati od mojstra.

Vhod v mestno hišo na Jegličevi cesti 10 kjer je obok veže poslikat Rihard Jakopič

»Ilustracija«

Naslovna slika ovitka: Rihard Jakopič, Seجالec (skica po istem motivu iz veže mestne hiše na Jegličevi cesti 10 v Ljubljani).

Foto »Ilustracija« Marjan Pfeifer.

G. P. v Lj.: Motite se, dragi prijatelj! Tista slika, kakor je bila objavljena v »Ilustraciji«, je Himalaja. Če pa jo obrnete narobe, je Podrta gora v Bohinju.

Ga. M. š. v Lj.: Vaša novela »Dete drugega« je res dete drugega. Proti dobri nagradi povemo očeta.

V naši deželi je pomlad

Sneg je izginil iz dolin in se pomaknil više gor, v hribe in na osojne strani. Spet so se prikazale trate in njive s svojim plahim, dremotnim zelenjem in trudnimi razori. Ravnine, ki so bile še pravkar vse bele, so nanovo prepregle ceste in pota, ki vabijo ven, na prosto. In med temnimi gozdovi in polji so spet zablesketale kot beli biseri raztresene hiše in vasi. Zima je vzela slovo in v našo deželo je prišla pomlad.

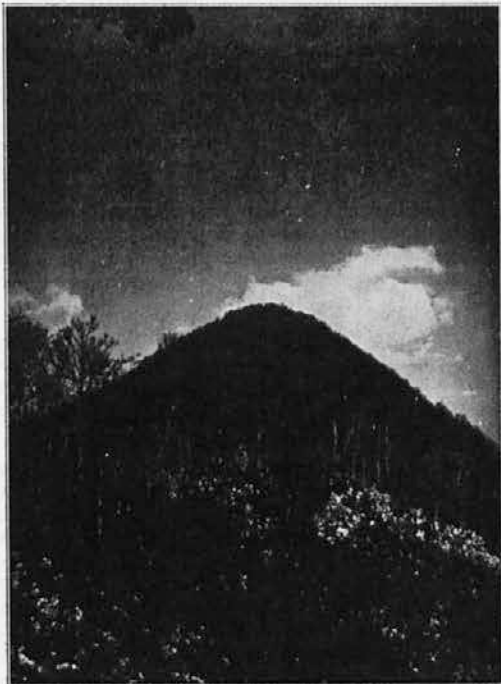
In vzel je turist zemljevid v roko, ga razgrnil po mizi pred seboj in že vleče s prstom po njem v vse smeri. Motociklista, kolesarja in avtomobilista zanimajo itak samo ceste, pešec pa si ono, kar mu pusti nejasnega karta, pojasni iz različnih vodnikov, pri nas seveda Badiurovih, in iz koledarja. Saj je koledar pri vsem tem ena glavnih stvari. Mogoče še bolj glavna je sicer denarnica, a ker je ta od časa do časa zelo različna, se ne da z njo vnaprej računati. Posebno zdaj ne, ko je pomlad. Saj zima je končno le zima in kdo bo hodil prezebat sem pa tja, ko je najlepše vendar doma, pri gorki peči, posebno, če je zima takšna, kot je bila letos. Pomlad in leto pa zahtevata od človeka več in kdo jima ne da rad, kar jima gre?

Že se praše ceste za motorji in avtomobili, ko jo brišejo skozi naše vasi in nos njihovih vozačev kar ventilira zopet, kje so najbolj ravne in najbolj gladke. Morda je še malo nerodna roka pri volanu — in kako tudi ne bi bila, ali boš po snegu vozil? — toda počasi že prihajata vanjo gibčnost in sigurnost in avto in motor postajata spet kralja naše dežele in cest. Sicer se pešec nanju jezi, ker ga ovirata pri hoji, toda v prvi vrsti se jezi, ker jih sam nima. Drugi, ki se zdaj jezi in znaša nad samim seboj in nad drugimi, je smučar. Naravno, sneg je skopnel, solnce ga je vzelo in pomaknilo gori v brda, okrog mest pa bele odeje ni več. E, prijetno je bilo, ko jo je letošnje zimo prav tam od Sv. Katarine ali z Orlov ali z Borovniških višav privozil na smučeh — to se pravi zastonj — naravnost v sredino mesta, pred pošto, rekel bi do postelje. Zdaj pa ni več tako in treba je vlaka in malo več denarja. Če je tega, je tudi smuke še dovolj, tam okrog Kravca in na Kofcah in v Bohinju in še kje drugje, kjer je snega še obilo, preobilo. Saj zima letos ne da miru, kljub spomladni ne, in pri 1500 m še vedno gaziš do trebuha v belo plast. In prav za prav je edino pomladno smučanje zares užitek polno, ko se danes voziš z gotovo zavestjo po krajih, kjer se prihodnjič ne boš več. Zato še hitro ven, v Planico ali kamorkoli, po ta smučki užitek, če dilce imaš in se voziti znaš.

Ki pa se zdaj ne jezi, niti nad samim seboj, niti nad pomladjo, niti nad zemljevidom, je turist-pešec, oni prav zmerni, potem oni manj zmerni in končno najmanj zmerni. Temu je ljubo pri srcu in ta je prav za prav oni, ki ima od te dobe največ. Izvlekel je izza peči čevlje, žebli so že rjavi, seveda, in palico, ki je njena špica nič manj rjava,

ali pa cepin, ki je počival bogve kje. Podmazal bo vse z novim mazilom in kar mu manjka opreme — najbrž, da je mnogo manjka, bo treba spopolniti in dokupiti. Potem pa pot pod noge in hajd.

Res, on ima od tega časa največ. Kako lepo brne okovanke ob trotoar. In ta lahkota potovanja. Na avto-postaji kupi bilet do Tacna, kjer neutrujen izstopi in pohiti na vrh Šmarne gore — on ima od tega cel užitek. Resnično cel užitek, saj niti malo ni več utrujen. In zvečer ga avtobus spet pripelje tako rekoč v postelj, tu v Ljubljani kot v Mariboru tako rekoč v postelj. In oni manj zmerni, ki jo v nedeljo zjutraj maha na kolodvor, odtod pa z vlakom sem ali tja in na ta ali oni višji vrh! Kdo še ni užival teh nedeljskih juter na naših kolodvorih? Tisoč palic poje pesem nekega pomnoženega življenjskega čuvstva, sebi in drugim se zdiš nekako važen in poseben in nekaj polje v tebi, čemur sam ne veš imena. Mogoče se reče temu pričakovanje, mogoče lepo vreme, mogoče posebni spomini

Lubnik (vrh)

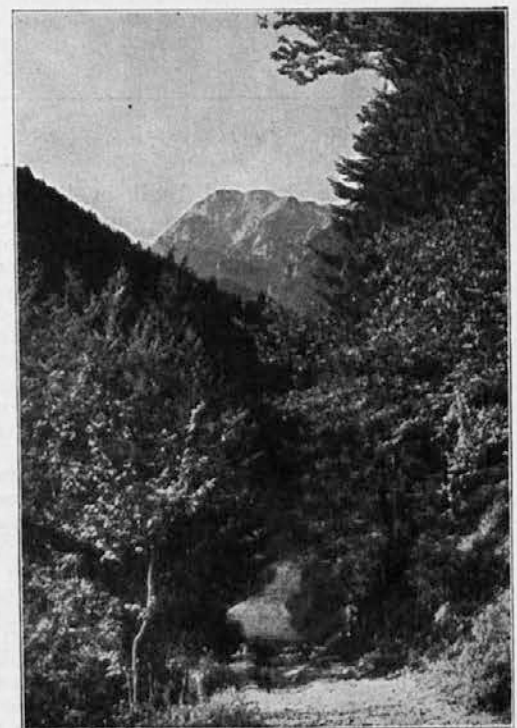

Mrzlica (vrh)

in mogoče spet kako drugače. Toda na vsak način je tale manj zmerni spomladi najbolj bogato poplačani. Povejte mi, kaj je lepšega od Pohorja spomladi? Pa da se ne zamerim: Kaj je lepšega od Kuma spomladi? In da se spet ne zamerim: Kaj lepšega od njegove ponosne partnerice Mrzlice? Saj veste, kje je vse to, če pa ne, vam pa novi Badiurov vodnik »Zasavje« (Lj. 1928) vse dobro opiše in razloži. Kaj je na Sveti planini lepšega od nje? In ako si se iz Kresnic povzpel preko Grmač in Moravč na Limbarsko goro, kaj mi moreš imenovati, kar bi bilo preko nje? Sv. Ahaca najbrž ne poznaš? In Vrha sv. treh kraljev nad Vrhniko pač tudi ne, razen iz knjig? Gori vsaj te nisem videl nikdar. In vendar: delaš mu krivico. Plešasti Lubnik nad Škofjo Loko gleda s ponosnim prezirom tvoj drenj na Šmarni gori in pri Sv. Katarini. Ali sploh veš, kako bogat hrib je to spomladi? Lahko mu pač posvetiš eno nedeljo in ako se ž njega preko ljubke Križne gore povzpneš k Sv. Joštu, si opravil enega najlepših izletov. In sploh ne zanemarjaj okolice Škofje Loke. V Polhograjskih Dolomitih sta ti pomladi Grmada in Tosec (Stožec) hvaležna vrhova, s katerima moreš delati najprijetnejše kombinacije. In oni najmanj zmerni, ki se spomladi trenira za večje stvari, katere namerava izvršiti poleti, oni namreč, ki je podmazal zarjaveli cepin, se že tudi vrača zadovoljen in srečen z vlakom domov. Zaenkrat ima še sicer neprilike s časom, turistovskih vlakov še ni, a ko pridejo, bo stvar ugodnejša in cenejša. Vendar že mu žare oči od čudnega ognja višin. Bil je na melanholičnem Ratitovcu, kateri je na jug že kopen in nov, dočim je na sever še ves zavit v zimski čar in mir. Izvabil ga je k sebi Stol, morda je zašel tudi na Storžič, ki je v tem času tura edinstvenega značaja. Gori okrog Kravca je tudi polno lepote in po Veliki planini nič manj. V toplejše solnce potopljena njih pobočja, dihajo že pomladno razpoloženje, a prava veriga

Kamniških planin je še vedno zakovana v snežni in ledeni oklep. In ako se ta najmanj zmerni — tu pa res že ni več zmeren — že dviga na teme Grintovca, Kočne in še drugam, gori v divjih Julijskih Alpah pa na Triglav, Prisojnik, Škrlatico in na druge, tedaj vemo, da mu cepin tekom zime ni zarjavel in da zime zanj prav za prav ni

bilo. Bil je na obiskih pri skalnatih orjakih in nemara ga bo motil šum ljudi, ki bodo z nastopajočim letom vse češče hiteli v doslej mirne gorske kote. Pa ta najmanj zmerni se bo tudi tedaj vedel odmakniti prahu od avtomobilov prešviganih cest, drenju po gorskih kočah, ki se bodo kmalu otvorile, in prometu shojenih in markiranih steza: poiskal si bo pot, kjer nihče ne hodi in videl bo, da samotni gore ne bo prišel nikoli do konca. Od udobnih letovišč, ki bodo jela sprejemati številne goste; od naših belih vasi in mest, žametnih livad, gozdnatih hribov in belih snežnikov; od cest in steza pa do naših temnih jezer in sotesk in srebrnosvetlih voda — vse to je naša zemlja, ki vabi, da si ogledate njeno lepoto. Hitite torej in ne zamudite, saj v naši deželi je že pomlad.

Planjava
z Iverja

Dr. Janez Mencinger: Izbrani spisi

J. T.

»Slovenska matica« je zaključila izdanje izbranih spisov dr. Janeza Mencingerja, enega starejših klasikov slovenske lepe besede. Morda so bili spisi tega odličnega pisatelja že skoro pozabljeni, toda baš novo izdanje njegovega najmočnejšega romana »Abadon« je poživilo interes zanj. Najmlajši rod je danes izrekel sodbo o njem in ta je strogo pozitivna. Ironija časa je hotela, da je ta »bajka za starce« našla svoj odmev v mlajšem rodu in ne v »starcih«, za katere je bila napisana. Dr. Janez Mencinger je živel sa-

Dr. Janez Mencinger

motno življenje stran od ljudi in liliputanskega vrveža slovenskih političnih in literarnih prilik. Ostro in objektivno opazovanje naših razmer, študij inozemskih del je rodilo Mencingerjeva starejša dela in le zato so mogla preživeti svoj čas in sebe. Dokument so slovenskega duha in neposredno zaradi tega evropskega duha. Problem, kakor ga je videl Mencinger pred tolikimi leti, živi še danes, bolj kot kdajkoli je v ospredju našega opazovanja. Ali je naša usoda nespoznanje in problematična smrt cellega naroda potrdilo naše zmede in odgovor na neuravnovešeno snovanje? Naš čas svojega odgovora še ni dal. Mencinger ga je za svoj čas.

Izbrane spise je uredil dr. Josip Tominšek, izšli so v petih zvezkih. Prvi zvezek obsega »Povesti in novele«: Jerica; Vetrogončič; Človek toliko velja, kar plača. Drugi zvezek »Povesti in novele«: Bore mladost; Skušnjave in izkušnje; Zlato pa sir. Tretji zvezek »Povesti, satire, članki«: Zgubljeni pa spet najdeni sin; Mešana gospoda; Cmokavzar in Ušperna; Vodnikov »Vršac«, potlej pa še nekaj; Kmet in narodnost. Četrti zvezek »Abadon«. Peti zvezek »Moja hoja na Triglav«. Prva dva zvezka je izdala »Slovenska matica«; prodaja pa »Jugoslovanska knjigarna« po 20 Din, skupaj vezana 48 Din, tretji zvezek stane 30 Din, četrti 50 Din, peti je razprodan. Člani »Slovenske matice« popust.

Prinašamo par odlomkov iz romana »Abadon«.

»Ob teh treh Klekih in daleč okoli — povsod, kamor vid nese z vrha Triglava — je nekdaš domoval in o srečni bodočnosti snival moj slovenski rod. Bridka žalost me obdaja, ko sedaj to premišlujem na sivem Triglavu, nekdaš toliko opevanem, ki je danes samo velikanski grobni spomenik; a molčeč spomenik: zakaj, vzeto mu je staro ime in siloma je zatrt celo spomin na slovenski narod. Nikoli bi ne bil verjel in zdela se mi je ogromna zgodovinska krivica, krivica, ki je brez uslišanja zatirancev vpila v nebo: da je usojeno blagemu, vrlemu duševno razvitemu narodu od prvega postanka do poslednjega prestanka samo trpeti in poslušno stopati za drugimi narodi, ne da bi bil kdaj smel doseči odločilno besedo v zboru evropskih narodov! Često sem premišljal — ko sem jaz edini utekel narodovemu porazu — to čudno, nerazvozlanu usodo. Ali je morda zakon svetovne zgodovine sličen zakonu družabnega življenja o razliki stanov? Ali je tako tudi med narodi, da morajo nekateri vedno gospodovati in nekateri vedno hlapčevati? Ali tudi narod ne more doseči veljave in slave po blagosti, pravici in bratoljubju, nego samo po krvavih potih sebičnosti, sile in po zatiranju manj krepkega bratovskega naroda? Ali je pa morda ta sin, ki se zove slovenski narod, prezgodaj ostavil mater Slavo, preden je bil zadosti vzgojen za vstop na zgodovinsko torišče, preden je bil oprezno opremljen in jekleno utrjen za boj za svoj obstanek in premer je dobil moških kreposti za ustanovitev svoje države?«

»Duhovit slovenski poslanec je izrekel krilato besedo, da mi Slovenci res nimamo zgodovine; ali zato imamo geografijo. Uprav zaradi nje smo bili ves čas narodovega življenja izpostavljeni napastim, kakršne so bile drugim slovanskim rodom manj znane in manj opasne.«

»Ti, sinko majhnega, mehkega naroda, ki si gledal lepo svojo domovino pokrito s šumami in najlepša svoja mesta v podrtinah, ki si videl, kako je umiral poslednji Slovenec, se izvestno bojiš, da se tvoj narod stisne in izpodrine ob splošnem napredovanju večjih narodov, ki mu ne bodo dopuščali posebnega razvijanja; bojiš se, da se potopi v drugih narodih kakor tvoja Sava v Dunavu! Tvoja bojazen ni upravičena ne pred Bogom ne pred človeško zgodovino. Pred Bogom ne, ker te je ustvaril, ker ti je podaril tvoj lepi jezik in lepo domovino in ti ni odrekel pravic, podeljenih drugim narodom. Božjo pravico imaš torej do življenja, kakor krožijo okoli solca po svojih tirih veliki in mali planetje in drobni planetoidi. Pred človeško zgodovino ne, ker ni preminil še noben versko in nravstveno krepak narod, kakršen je izvestno tvoj, dokler je čuval vernost in nravnost, te svoji najvišji blaginji.«

Človeška čud je taka, da radi izgrešimo pot pravice in pametnega mišljenja, kadar nam je poudarjati pravico drugih proti nam; in najbolj zapiramo oči pravic in resnici, kadar moramo dajati iz rok, kar bi radi obdržali, dasi je bila naša posest krivična.«

»Če smo vsak posebe jeklen značaj, tedaj smo vsi skupaj nepremagljiva trdnjava. Dokler smo takšni, imamo važno prednost pred večjimi narodi, ki že dolgo uživajo tiste pravice, ki se za nje mi še borimo. Mi vztrajamo in smo krepki, dokler delamo v znoju svojega obraza; oni pa razkošno uživajo pridedovane blaginje, ki jih niso stale truda, in se mehkužijo v brezskrbni varnosti.«

»Tukaj vstajenja čaka

DR. JANEZ MENCINGER

advokat.

Svojega življenja pravdo je začel

26. 3. 1838.

in nedovršeno končal

12. 4. 1912.

Bodi mu sodba milostljiva.«

Nagrobni napis, ki si ga je sestavil Mencinger sam. Datum so vstavili po smrti.

Miha Maleš: Rdeče lučke ali risbe o ljubezni

Samozaložba. Ljubljana, 1929

Dr. Rajko Ložar

Zdaj nam je M. M. prižgal svoje Rdeče lučke, prinesel v občutje pravega pomladnega brstenja to knjigo svežega in zdravega pomladnega vonja. Saj je kot pri nas ne zlepa katera posvečena mlademu življenju, mladim lepotam, sanjam in ljubeznim? In mi veste koga mimo Maleša, ki bi to umel povedati bolje?

»Mlada deklica! Moj Bog, kaj je na svetu lepšega od oči šestnajstletne deklice?« Tako piše M. M. v uvodu. In da ni posvetil skrivnosti teh oči onih dragocenih vrstic predgovora, ali ne bi morda spoznali te mlade deklice že iz njegovih risb? Te deklice v zgodnjih sanjah in nejasni ljubavi in radosti in žalosti. Cel, poseben svet je to, pri nas ga prvi razodeva Maleš, toda ob stran bi mu tudi zunaj vedel postaviti kvečjemu Petra Altenberga.

»Rdeče lučke« so risbe o ljubezni, 26 risb, katere je M. prvotno hotel izdati samostojno, kesneje je tej risbi storiji mladega dekleškega srca pridružil še 13 drugih risb, ki so zdaj v drugem delu zbirke. M. M. je knjigo lepo uredil. Na čelo ji je postavil neimenovano risbo (žal da v črno-belem), njej nasproti je ponatisnil divno »Brezupno prošnjo« iz Al. Gradnikove »Kitajske lirike (brez naslova). Predgovoru, v katerem je povedal nekaj besed o vsebini risb in o risbi sploh, in motto sledi Gradnikova nalašč za knjigo napisana pesem »Zdaj so že osuti cveti«, ki sicer nekoliko divergira od risb, a je lepa.

Po Holbeinu

Risba po Holbeinu

Saj bi se reklo, iti mimo te knjižice, ko bi hoteli razlagati stilistične osnove Maleševe grafike in poudarjati njeno novost pri nas. Gotovo je moderna, in prav zadnji štadij evropske risbe je v njej, toda nič snobizma in mode nima v sebi, nego je postala po M. prava slovenska umetniška zadeva. Predhodnike, seveda samo svoje vrste, bi našli v naši ljudski umetnosti, v slikah na steklo, zrcala itd. in od njih je prejel M. nekaj svoje »tradicije«, nekaj one čudovite lirike v liniji, glede katere med nami nima para. Prvi list v »Rdečih lučkah« je pa risba po Holbeinu ml. (Lady Parker) in pravi nam, da je Maleša zadivil tudi ta stari nemški mojster, ko ga je odkril in čigar slike so prav za prav himnus linije.

— Edini Miha Maleš, ki ga s četrto generacijo, ničesar drugega ne veže kot skupen nastop, nam je v zadnjem letu dal zagotovilo, da je iz njegove poetične narave začel vreti nov vir slovenski umetnosti; išče si sicer še struje, v katero se bo končno še izlil, vendar zupam, da bo našo fantazijo obogatil z novimi spoznanji. —

— Trejni pozitiven moment v rezultatu zadnjega leta je Miha Maleš, ki je s svojo prirojeno pristno liriko, ki jo zna podajati tako v linorezu, lesorezu, litografiji, kot v risbi in zadnji čas v zanimivih poskusih slikanja na steklo, postal vreden činitelj v našem umetniškem življenju. Pri njem zanikrali čustva se priskupajo in je delo pogosto preveč bistavo, tako, da je okrog idej zrn še mnogo plev, toda je v njem umetniška zmožnost, ki kljub modernim oblikam izražanja, pogosto podobno kot pri Krauh iz globokih domačih duhovnih korenin.

Dr. Franc Šteb
Dobro jutro št. 1-21, 1929.

Ovitek Maleševe knjige

Odprimo knjigo in list je lepši od lista: 27 (Dragi), 31 (Tožba), 33 (Inspiracija), 43 (Žalost), 47, 59, 65, 70 in potem 79 (Chaplin), 81 (Gish), 85 (Ml. mati I), 95 itd. M. Maleš nam govori v samih okrajševah in simbolih in zato tako zgoščeno. Linijo je skrčil na minimum, na pojem linije in vendar ima ta linija živec. Polna je sil, plastike in atmosfere. Močno senčena silhueta, kontura (45, 47) nam odrine ploskev od roba in poglobi sliko v nedogled, kjer so stvari grozno majhne v primeri z orjaki spredaj. Interieur in krajina sta risana pod pomanjševalnim steklom in ljubkost naivne idiličnosti jim je podana. Ali pa je predmet čisto prozoren kot spomin in v eni sami sliki je ujetih tisoč drugih (79). In da nam to na videz plitvo risbo dvigne od dna, jo uveljavi, ji da okolico in ambijent, nariše samo kompakten barvni rob, debelejšo linijo in kakor je prej (45, 47) pomikal sliko od prednjega roba v globino, tako jo zdaj (81, 83, 85, 95) iz globine približuje k nam. Teh in še drugih sredstev moderne grafike (n. pr. napis) siguren gospodar je M. in dasi so stara, so vendar tudi nova in nova v prvi vrsti. Kdor je videl te risbe tiskane na svilo — in 12 takih tiskov imam k sreči — mu more biti samo žal, da razmere v slov. založništvu še niso toliko dozorele, da bi bilo to knjižico mogoče izdati na svilnem papirju. Kajti ta linija zahteva svoj in fin material. Vendar pa je Jugoslovanska tiskarna, ki je knjigo tiskala in po načrtu M. Maleša opremila, storila vse za čim dostojnejšo zunanjo obliko. Ponekod je sicer rdeči tisk zašel iz linije črnega, kar bi bilo lahko izostalo, na ovoju in v kazalu so tudi neke tiskovne napake (Gisch-Gish), ki bi jih bil Maleš lahko odpravil, v celoti pa so »Rdeče lučke« v čast tiskarni in našemu knjižnemu trgu. Ovitku bi sicer lahko očital skromni Slovenec neskrupnost, toda to bi storil po krivici, saj ga je Maleš osnul iz prepričanja, da je knjiga živa stvar. Iz tega nam je tudi razumeti drugi del Predgovora in kot tak izraz žive umetnostne osebnosti »Rdeče lučke« najtopleje priporočamo.

Knjiga se naroča na naslov: Miha Maleš, akad. slikar. Ljubljana, Krekov trg 10/I. Stane vezana Din 40.—, numerirana izdaja (1-100) Din 80.—.

Fotoamater

Na poziv v prvi številki »Ilustracije« se je odzvalo lepo število naših fotoamaterjev. Prejeli smo tudi precejšnje število slik. Že sedaj moramo povedati, da nam radi omejenega prostora ne bo mogoče objaviti vseh slik, istotako ni mogoče, da bi bile vposlane slike objavljene takoj v prvi številki. K slikam s kritiko bomo objavili samo začetne črke avtorjevega imena.

Pokrajinska fotografija

Najprikladnejša za fotoamaterja je nedvomno pokrajinska fotografija. V prostem času lahko goji amater ta lepi sport. Že s preprostim aparatom in prav majhnimi stroški doseže z dobro voljo kmalu lepe uspehe.

Obširno in neizčrpno polje nudi narava fotoamaterju vsepovsod in ob vsakem času. V zgodnjih jutranjih urah, ko meglice odevajo polja in livade, podnevi, ko sije zlato solnce, v poznih popoldanskih urah in ob solnčnem zahodu — ponoči ob bajni svetlobi lune ali ob umetni razsvetljavi — ne samo v poletju ob lepem vremenu, tudi ob čemernih deževnih dneh spomladi in v jeseni, v mrzlih zimskih mesecih — vselej je prilika, da ujame na ploščo del naravne krasote. Kdor ima le malce umevanja za lepoto slike, mu ne bo težko najti v naravi lepih motivov. Ugovor, da brez lepih

I. Z., Beograd: Ledeni most čez Donavo pri Beogradu

Dobro izpadla slika. Razsvetljava ugodna. Skupina ljudi za vozom prav lepo predstavlja promet čez ta ledeni most. Take prizore slikajte neopaženo, da Vam kdo nepoklican ne pride na sliko. Ako sliko na levi odrežete kot zaznamovano, spodaj in zgoraj, je slika precej pridobila.

krajev ni mogoče napraviti lepih slik, ne opravičuje. Niso lepi samo kraji, katere je še posebej nagradila narava ali olepšal človek z nasadi itd., lepi so tudi kraji brez vsakega umetničenja in olepšavanja v svoji naravni preprostosti. Pojdimo v naravo z odprtimi očmi in naši bomo tudi v najrevnejši pokrajini naravne krasote, ki dotičnim krajem še posebej poudarjajo njih svojski značaj.

Pri izbiri motiva moramo uvaževati, da s fotografijo dobimo enobarvno sliko. Marsikateri motiv nas v naravi zaradi barvnega efekta naravnost navduši. Slika pa, ki je potem enobarvna, nas nikakor ne zadovolji. Opazovanje in razmotrivanje slik, posebno enobarvnih, na raznih razstavah, zbirk fotografij, kakor tudi v knjigah in umetniških revijah nam dokaj koristi za presojo motiva, če je primeren za fotografiranje.

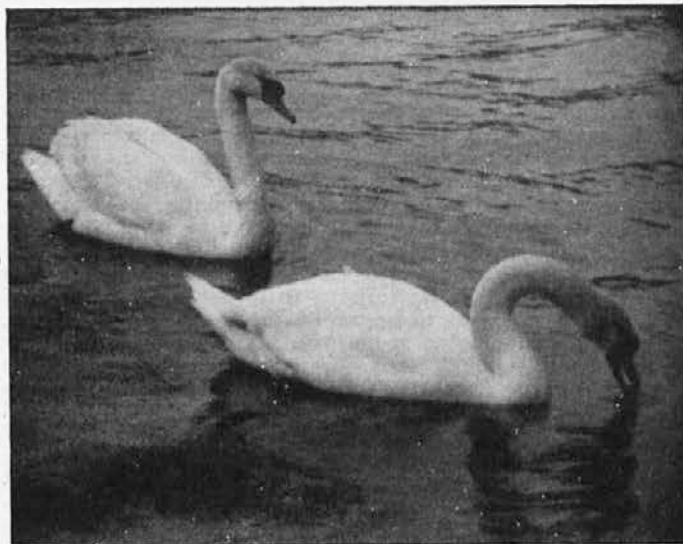
Za povzem pokrajine je dalje važna izbira stališča, odkoder fotografiramo. Dostikrat je le razdalja par korakov velikega pomena za izboljšanje celotne slike. Važno je predvsem, kako podaja slika pokrajino, del iste, oziroma kak predmet, ne pa, kaj in koliko prikazuje. Varujmo sliko vsake nepotrebne navlake. Bolje je, da predstavlja slika manjši del narave in tvori res harmonično skupnost, kot da predstavlja še tako obširno pokrajino in vseprek razmetano navlako. Za fotografa ni važno, da on in njegov aparat prav lagodno stoji n. pr. sredi lepe ceste, ali na travniku. Dostikrat je treba stopiti par korakov v stran, v jarek, ali se povzpeti na kak vzvišen prostor. Fotograf stori vse z veseljem. Ves trud mu je poplačan, ko ima sliko na plošči. Morda se mu nikoli več ne bo nudila prilika, povzeti isti ali podoben motiv ob tako ugodni svetlobi. Nikakor nimamo tu v mislih kar enostavno fotografiranje narave, temveč z okusom izbrane harmonične motive, ki naj pričajo lepoto narave, podkrepujejo nje posebnosti in odražajo umetniško težnjo fotografa.

Lepa panorama zapelje dostikrat fotografa, da obrne pri fotografiranju vso pozornost na oddaljene predmete, ki tvorijo ozadje slike, in skuša le-te kolikor mogoče ostro povzeti, vendar pa pušča ospredje. Ostrino slike ravnajmo na ospredje, ne na ozadje. Saj je ravno ospredje najbližje in najvažnejše ter ravno stopnje-

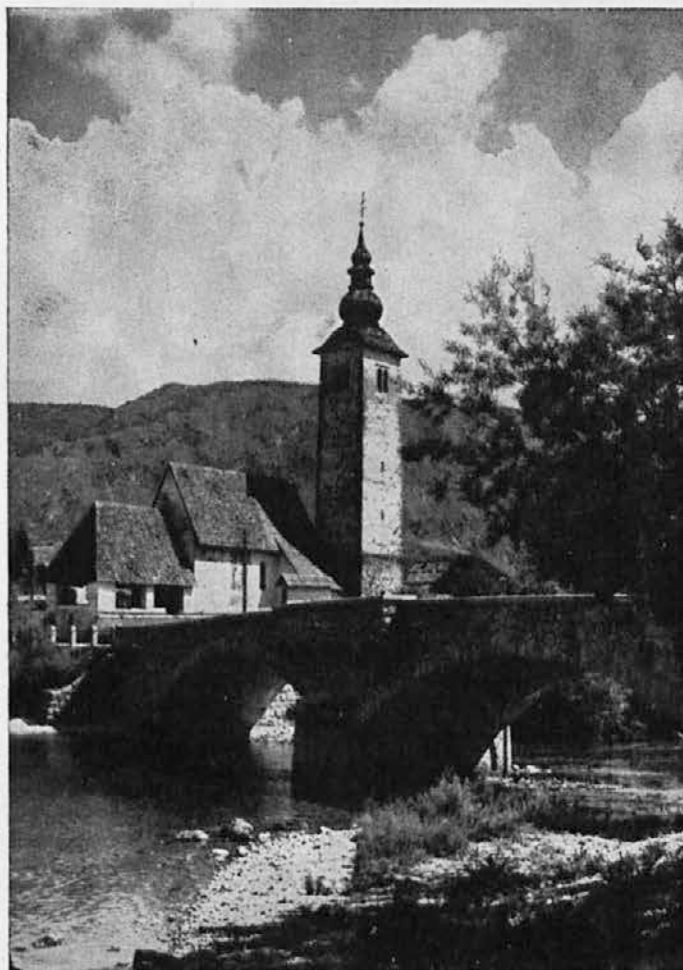
L. R., Jesenice-Fužine: Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru pozimi

Ljubka cerkva, neštetokrat slikana, a vedno hvaležen motiv. Slika bi učinkovala lepše, ako bi imeli solnce od strani in ne za hrbtom aparata. Celo pokrajino ožarja solnce, prav vedro nebo je brez vsakega oblaka.

vanje ostrine iz ospredja v daljavo z mehkim ozadjem daje sliki prijetno harmonijo, tako zvano globočino slike.

Nikakor ni vseeno, slikamo li pokrajino ob dnevu brez solnca, dopoldne, opoldne ali zvečer. Ob vsaki uri stoji solnce drugje in solčni žarki drugače obsevajo pokrajino. Zjutraj je n. pr. v solncu pročelje vaške

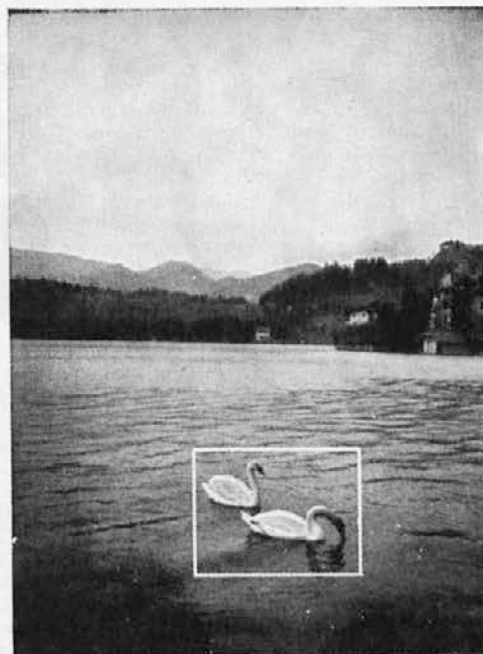

J. K-č, Ljubljana: Sv. Janez ob Bohinjskem jezeru v poletju

Srečno izbrana pozicija. Sliko oživljajo oblaki, ki bi vse lepše učinkovali, ako bi bili raztrgani in bi se na več mestih videla modrina neba. Razsvetljava od strani je prav ugodna.

K. J., Ljubljana: Laboda na Blejskem jezeru

Slika v celoti ne učinkuje tako, kot ste najbrž pričakovali. Preveč je praznine. Prazno je nebo, preveč je vodne površine. Posrečena je pozicija labodov, ki pa pri tako malem formatu ne učinkuje. Laboda sama tvori prav ljubko zaključeno sliko. Ako izrezek, ki smo ga začrtali povečate, dobite lepo sliko. Ker ste vposlali ploščo, smo del slike povečali in jo radi pregleda tu objavljamo.

cerkvice, dočim je popoldne v senci. Ravno svetloba in senca v pravem razmerju dajeta sliki potrebno plastiko. Monotona je slika, če je popolnoma osvetljena od solnca. Prav tako slika brez solnca ne more prav učinkovati. Opoldanska svetloba, ko stoji solnce najvišje, ni primerna za fotografijo. Najugodnejše je, ako imamo solnce ob strani. Posebno lepe so slike proti solncu. V tem primeru postavimo aparat v senco ali vsaj zasenčimo objekt, da ga ne obseva solnce.

Dostikrat manjka sliki pravega življenja. Fotograf si v takem slučaju pomaga s štafažo, s katero slika lahko prav mnogo pridobi. Nasprotno pa nesrečno postavljena štafaža pokvari vso sliko. Posameznik ali skupina ljudi, ki jo porabimo za štafažo, mora odgovarjati vsebini slike. Na primer, ako slikamo čredo ovac na paši, pa se namesto preprosto opravljenega pastirčka postavi v ospredje slike moderno oblečena dama ali gospod, imamo na sliki veliko nasprotje. Štafaža bodi naravna, sliki primerna, neprisiljena, sicer je bolje, da je sploh ni.

Veličastnost narave povečujejo oblaki, na katere polagajo fotografi vse premalo pažnje. Nepomembna pokrajina z lepimi oblaki nudi čestokrat prekrasno sliko. Oblake uporabimo lahko tudi kot glavni motiv in je v takem slučaju pokrajina njim podrejena. A ne le beli oblaki na modrem nebu, grozeči, temni, nevihto napovedujoči so istotako značilni za slikovitost pokrajine.

Za pokrajinsko fotografijo uporabljamo ortohromatske plošče, ki pravilno povzamejo barvne tone. Pravilno povzetje le-teh daje sliki potrebno harmonijo. Ako pri snimanju rabimo še rumeno steklo — filter — dobimo še neprimerno boljši rezultat. Rumeno steklo pa ne sme biti premočno — pretemno —, da s pretiravanjem ne uničimo zračne perspektive.

Pri fotografiranju često primanjkuje časa za točno izbiro motiva. Nevarnost, da nam oblaki zakrijejo solnce, da nam uide štafaža s slike na nepripraven prostor, nas sili, da hitimo s povzemom. Na sliko dobimo predmete, ki bi se jih sicer izognili, najvažnejši del slike pa v premajhni obliki. Take dele slik — izrezke — povečajmo na primerno velikost. Povečavanje pri dnevni ali umetni svetlobi je prav preprosto in ni drugega kot poseben način kopiranja.

Šel sem se učiti plesa

Pomladni izlet

Rol Amuda

I.

Izlet. Izlet. To ni prava beseda. Sprehod tudi ne. To je bilo več kot sprehod. Tura seveda še manj. Toliko namreč spet ni bilo. Sploh ni imena, ki bi imelo s tem zvezo. S tem, kar je ono v resnici bilo seveda.

Svojčas, ko sem bil še mlad, sem bil velik turist, mislim celo, da zelo velik, in tedaj je bilo vse tura. Čim mlajši je namreč človek, tem bolj mu je vse tura: veletura, ekstratutura, avantura itd. To vse pride od mladosti in pojmovanja in tako sem tedaj izvršil jako dosti tur. Recimo: grajske šance naravnost gor (nočem se bahati), Golovec, Turne in Kamin, Sv. Katarina in — nočem se bahati — tudi to in ono v pravih planinah, kot n. pr. Hudi prask, Brinškov Kamin — toda res se ne bi rad bahal — in še mnogo mnogo drugega. Zdaj pa se je v meni vse spremenilo. Prvič, postal sem starejši — že okrog 25 imam —, drugič, nahajam se na nekakšni socialni poziciji, zato v gledališču že kupim sedež in ne več dijaški parter in končno že tudi vsak mesec nekaj malega zaslužim. Zato sem se že vprašal, ali si ne bi ustvaril lastno ognjišče — saj zaslužim nekaj malega vsak mesec, sem dejal — to je: ali se ne bi poročil. Potem bi namreč denar ostal doma in celo neka vsota več bi ga bila vsak mesec. Toda z deklicami je križ, sem videl, namreč med njimi in menoj je križ, ne marajo me in ker me to boli, često plakam. Res, zadnje čase sem dosti dosti pre-jokal. Morda da drugi nimajo takih križev in jih bolj marajo, oni recimo s filmskega platna. Kaj bi bilo zato njim, ako bi hoteli odstopiti eno srce komu drugemu! Marsikaj sem tudi poskusil, da bi me bolj marale, priznam, da sem se šel letos učiti plesa. Sicer popolnoma ravno zato se ga nisem šel, ampak precej. Mislil sem si, pri plesu, v plesni šoli, na čajanki, tam mora biti deklic na izbiri in bodočih ženic nič koliko. Pa mislite, da sem katero videl? Kaj še, nobene, šele sedaj jih vidim, sedaj, po pustu, na ulicah. Sam pa sem ostal brez nje, dasi sem jo med vrsticami pri plesu srčno hotel spoznati. Namesto nje sem spoznal mnogo drugega — star človek dosti spoznava in obstoji končno iz samih takih spoznanj — zanimivega. N. pr. da so me že zaročili. Smešno. Tam, v plesni šoli se namreč večkrat lahko pleše z eno in isto damo in celo priporočljivo je, da se tako dela, ako se hočeš plesa naučiti. Seveda sem tudi jaz tako delal, saj sem moral; pa so me vprašale kaj kmalu druge dame, koliko časa sem že zaročen. »Zaročen?« sem si mislil. »No, seveda,« ker tolikokrat z isto plešete. »Ne, to je pomota, čemu zaročen; saj jaz bi se šele ravno rad poročil.« Sploh jaz pa zaročen. Saj bi se bil tedaj skoro snedel od začudenja, ko me vendar nobena ni marala in me še ne mara. Spoznal sem, da sem to zadevo prijel na napačnem kraju, kar je v Ljubljani usodno in sem kmalu zapustil plesni tečaj. V mestu, sem si mislil, ni pravega zraka zame, ki bi se rad lepo solidno poročil. In sem jel čakati pomladi.

II.

Ko je minil pust in sem ostal čisto sam, je pa prišla. Pomlad seveda. In spomladi, ah, je tako lepo. Tedaj oživi narava in vse hiti veselo in radostno ven. Že dolgo nisem užival pomladi v Ljubljani, letos jo bom, sem videl. Zima, ples, pust so me razočarali. Pomlad me ne bo. Jaz jo imam tako rad. In sem jo mahnil ven ono nedeljo, k Sv. Katarini, deloma zato, ker je bila pomladna nedelja, deloma, ker sem imel baš nove okovanke, lepe, fine okovanke, deloma pa, no, zaradi družbe in zabave, med vrsticami mogoče tudi zaradi ljubezni. Saj pravijo, da se v gorah in naravi sploh sklepajo najgloblja prijateljstva in najtrajnejše zveze. Pri Sv. Katarini sicer res ni bogve kakšnih gora in nevarnosti, ki k tem zvezam nujno spadajo in kolikor vem, v gorah še nisem srečal nobenih izrednih znancev in prijateljev in tudi ne sklenil nobenih izredno globokih znanj, toda verujem vse, kar pripovedujejo ljudje in zakaj torej ne bi peljal enkrat mlade dame na izlet recimo k Sv. Katarini? Morda pa le postane moja bodoča žena. In sva šla in prav za prav sem hotel popisati samo ta izlet, pa so prišle pod pero čisto drugačne stvari in zdaj ne vem, ali imajo s tem sploh kakšno zvezo ali nobene. Dobro bi seveda bilo, če bi jo imele, ker dandanes je brez zvez težko; vsaj moje mišljenje je tako. Vendar, če je ni, tudi menda ne bo posebne škode; vsaj velike posebne škode ne, kar je nič manj tudi moje mišljenje. Saj zveze večinoma niso nič prida, navadno so celo brez njih, to je brez zvez in je ž njimi tako kot z zmisлом: nekaj, kar je povedano ravno v tem in tem zmislu, skoro gotovo nima nobenega zmisla in to je zopet tako kot v moderni reviji. Namreč, bodisi v oni na odru, katera sestoji iz lepih deklic, bodisi v papirnatih, kakršna je »Ilustracija«, nova ljubljanska revija v slikah, »Uhu«, »Scherl« in podobno, se sovraži zmisel, ker

Kadar jaz razpletam nekaj čisto desetega nego moj kontragovornik

se smatra, da je v bistvu nezmisel in daje se ti v roke nezmisel, češ, poišči zmisel. Tudi ni v vsem tem nobenih zvez, ker so vse zveze, kakor vemo, degradirane, in o vodilni ideji naj sploh ne govorim. »Tudi dejanja in misli ni nobene,« sem dociral svoji partnerici baš, ko sva šla preko lepe, udobne, s snegom pokrite ravnice, spodaj pa je bila voda, ribnik; »čemu tudi? Vsega tega je na svetu preveč in prav posebno preveč v Sloveniji. Zato nikar ne misli, da greva k sv. Katarini po pamet, te je, kot sem pravkar dejal, itak preveč, toliko je je, da se iz nje že delajo šale in gnoj. Ali ne spada med najstarejše naše gnile šale tista, da pošlješ k sv. Katarini po pamet kakega turista, češ, gora ni nora! Jaz mislim nasprotno,« sem nadaljeval nesrečno zabavanje svoje dame, »da nam je treba več prave modrosti in razsvetljenja in ker nam vsega tega sv. Duh verjetno ne da v zadostni meri, bo pač treba najti nadomestek. In to, mislim, ne bo težko. En nadomestek sicer že imamo, imenuje se molčanje, toda on še ne funkcionira dobro; ker, če molčimo, ne moremo nikomur dopovedati, da izražamo modrost, čim bi pa spregovorili, bi šla le-ta že zopet v franže. Treba bo,« sem rekel, »drugih nadomestkov ali pa tega izpopolniti, a z modrostjo je križ kakor z mojo poroko: in to bi bila edina vsaj deloma verjetna zveza med obema.«

III.

Ne morem pa reči in se pohvaliti, da je moja spremljevalko to kaj zanimalo; nasprotno — zdelo se mi je, da pripovedujem vrabcem po drevju in spet ne bom tajil, da sem zaradi tega razpravljaj le še z večjo gorečnostjo. Bila sva že prišla tik pod cerkev sv. Katarine v Topolu — Ljub-

On pa je zapel samo enega izmed treh odpetih gumbov na srajci . . .

ljančanom naj tega pač ne popisujem podrobneje — in jel sem razmotrivati, v katero gostilno bi zavila. Tudi svojo spremljevalko sem vprašal v tej zadevi in kakor vso pot dotlej je tudi ob tisti priliki začela prav brez zveze in ne da jo je kdo prosil pripovedovati sledeče: »Pomislite, kaj se mi že ves čas mota po glavi: Nekdo mi je zastavil tako nalogo. Ladja pelje po morju s hitrostjo 40 vozlov na uro. Vijak se zavrti 160 krat v minuti. Napetost pare v kotlu je 20 atmosfer. Na krovu se nahaja 40 mož posadke. Koliko star je kapitan?« Jaz na to sploh nisem bil pripravljen in tudi — kako naj izračunim kaj takega? Zato sem se brez besede odločil in zavila sva v gostilno, ki stoji na spodnjem koncu vasi Topol.

IV.

Smrti se sicer ne bojim, ne vem pa, ali ni morda ravno to vzrok, da nanjo zelo zelo često mislim. Skoro bi vam lahko napovedal uro, ko bo prišla, in ta ni več daleč. Ne, ni več. In vendar je več kot čudno, dovolite, smešno, kako navadne stvari me spravijo v taka razmišljanja; n. pr. more to storiti prekajena kranjska klobasa. »Ali ni,« sem prihitel za svojo spremljevalko iz gostilne, »ali ni prav za prav nevarno zaradi trakulje, jesti neprekuhano svinjetino, recimo, kot pravkar, prekajeno klobaso?« Ona pa, moja spremljevalka, zelo dražestna v svojem planinskem dresu, seveda ni imela časa, odgovoriti na vprašanje, nego je nadaljevala razgovor z nekim mojim znancem, ki sva ga bila v gostilni povabila k sebi. V popolni zavzetosti je izvajala: »Mislim pa, da brez vsega to ni; kamen vsekakor raste, on mora rasti, ker sicer bi si marsičesa ne mogli razložiti.« In obrnivši se k meni: »Gospod je skeptičen glede tega vprašanja; kaj mislite vi?« Prišel sem v očitno zadrego; kaj da mislim jaz, kamen če raste? Ne vem, toda končno tudi to ne bi bilo tako nemogoče, vsaj zdi se mi tako, dasi si pridržujem vsako sodbo. In spomnil sem se tedaj grofice Bibesco — ona mi bo pač dovolila, da jo citiram, saj je najbrž ne pogosto — ki je dejala, da se v razgovoru dva razumeta najbolje tedaj, kadar govorita drug mimo drugega, kadar recimo jaz razpletam nekaj čisto desetega nego moj kontragovornik. Ta trditev grofice Bibesco je jako pravilna; sicer zaudarja nekoliko po izkušnjah zakona, toda je pravilna in praktično priporočljiva in nam znova dokazuje, da nezmisel ima svojo upravičenost, da nosi svet, da je oče trajnih zvez, da je zmisel. Nezmisel je zmisel, sem dognal in to spoznanje ni da bi zavračal, če bi še kdaj mislil na poroko. Zato je tudi mogoče, da kamen raste, ne, kamen celo najbrž raste.

Zamislil sem se nekoliko globlje v ta vprašanja, medtem pa se je bilo pomračilo in tudi občutno hladneje je postalo. Zato sem pomagal dami obleči plašč in sam sem se prav tako topleje opremil. Moj znanec pa zoper hlad ni nič ukrenil, kar me je jako začudilo.

»Saj ne boš hud,« sem mu rekel, »toda, ali se tebi ne zdi hladno?«

»Se mi,« je vljudno odvrnil.

»No in — ali se ne bo nič topleje oblekel?«

»Seveda se bom.«

Bil sem zadovoljen, ker se mi je zazdelo, da sem pravilno sklepal in pričakoval sem, da bo ta gospod — moj znanec — oblekel najmanje sweater. On pa je zapel samo enega izmed treh odpetih gumbov pri srajci ter me je skeptično pogledal. »Ah — tako,« mi je ušlo v začudenju, dama pa ni bila nič manj osupla nad tem znančevim ravnanjem. Nato smo si stisnili roke in ker je on hotel priti na postajo po drugi poti nego midva, smo se brzo razšli.

V.

Vse pa se mi je naenkrat zazdelo pravi nezmisel in hotel sem si to pojasniti. Gumbi da bi grel! Kakor kamen da bi rastel! Sploh — nezmisel da bi bil zmisel! Čudno in smešno vse to. Kje bi še našel primerov? Ker mi je bil urednik »Ilustracije« priporočil, naj v prvi vrsti upoštevam bližnje izlete v ljubljanski okolici spomladi in sploh, sem si izbral za primer Turnc na Šmarni gori. Kaj prispeva on k problemu nezmisel — zmisel? Turnc, to je špičasta piramidasta skala pod Šmarno goro, prava plezalna tura in jako obiskovana. Ima še zelo mlado karijero. V njenem početku še je imel Turnc mnogo prijemov in stopinj in izkušeni plezalci so ga smatrali za bagatelo. Bagatela, so dejali, in zato je nekdo šel ter odbil na njem vse prijeme, v prepričanju seveda, da je s tem vrnil Turncu njegov pravi alpsko-plezalni značaj. S tem pa so v skali nastali novi prijemi in Turnc je postal — nezmisel vseh nezmislov — nova bagatela. Nastopila so mlada pokolenja in so onega moža točno posnela; zakaj, zdaj se vsako sezono na Turncu napravljajo in odbijajo novi prijemi in se mu od nedelje do nedelje vrača njegov pristni prvotni alpsko-plezalni značaj. Sicer bo na njegovem mestu zaradi teh metod kmalu skalovja prosto — toda to je vendar samo zmisel odbijanja — ostala pa bo zato ideja, prava prvotna ideja Turnca in plezalne partije sploh, one po zraku namreč in to je zmisla prava, druga stran — nezmisel. »Ali pa ni ta tehtnejša,« sem vprašal svojo spremljevalko, ki je zaradi teme sicer nisem več videl, »ali ni duhovita in izvirna, nova in edinstvena, dasi je navidez nezmiselna? In vendar je ravno ona edina, ki nosi v sebi zmisel.« Tudi sam sem bil poslej notranje prepričan o tej čudni filozofiji, a pač tudi ona; ni mi namreč zastavila nobene naloge ali šale več, nego je molčala.

Ali pa naj jaz sedaj še popisujem ostale izlete v ljubljansko okolico? Naj jih ne. Zmisla to ne bi imelo nobenega, dočim bi pomembnost nezmisla mogla samo zrasti. In tudi nisem imel tedaj več časa, stikati za drugimi primeri, zakaj, prišedši na postajo, sem opazil v nekem kotu čakalnice svojega znanca; bil je zelo sam samcat, potopljen v bogve katera ugibanja, a na zunaj je bilo vse po starem pri njem. Izvabil sem ga iz čakalnice, ker je v njej jako smrdelo. Zunaj je bila trda tema in zelo mrzlo, vlaka pa dolgo dolgo ni hotelo biti.

»Ali vas zares nič ne zebe,« se je obrnila moja dama k zancu in zdelo se je, da ga je resnično šele ona spomnila, da je mrzel hlad.

Kravato si je privezal okrog ovratnika . . .

»Zebe? Da, sedaj me je res začelo zebsti in vlaka čudno dolgo ni!«

Nevidno sem izmenjal nekaj pričakujočih pogledov s spremljevalko, ko je znanec segel mirno v žep in izvlekel kravato. In kot da je nekaj zelo zelo samo po sebi umljivo, da se proti mrazu zavaruje s kravato, si jo je privezal okrog ovratnika, vtaknil roke nazaj v žep in pogledal najprej mene, a nato še njo. Dasi prenesem mnogo, sem se vendar z neko skrito osramočenostjo in jezo obrnil k njemu in rekel:

»Torej ti stvarno misliš, da kravate grejejo?«

»Kako ne bi,« je odvrnil; »to je vendar logično!«

»Dobro, do neke meje drži to, dasi ni tako logično.

Toda ali misliš, da tudi gumbi grejejo?«

»Čemu vprašuješ? Jasno, da mislim. Tudi gumbi grejejo!«

»To mi je težje,« sem dejal malce v zadregi. »O velikih gumbih, recimo na bluzi, ne bi še prav za prav dvomil, da grejejo, ker so končno masa in površina; toda, ali misliš, da tudi gumbi pri srajci grejejo?«

»Da, mislim. Tudi gumbi pri srajci grejejo.«

Ko je to izgovoril, se je očitno srdit v gneči poslovil in ko sem se pri vstopanju v vagon ozrl za svojo damo, je ni nikjer več bilo. Šla je bila z njim.

VI.

Obstal sem sredi razmetane Masarykove ceste, izgubljen v njen ogromni prostor in nikakor se nisem mogel znajti. Vse se je bilo zmedlo v meni in tema noči je butala vame kot pošastna zagonetka.

Obstal sem sredi razmetane Masarykove ceste ...

»Posodi mi petdeset dinarjev?«

»Posodi, posodi! In potem terjaj — sam kreg in prepir! Ni vredno, da bi se najino prijateljstvo razdrlo radi borih petdeset dinarjev.«

»Pa mi jih posodi tisoč!«

»Oprostite, gospod. Kdaj se bo vršila obravnava proti malopridnežu, ki vam je odnesel pol milijona?«

»Je že vse v redu. Poroči mojo hčer.«

O Saši Guitryu pripovedujejo sledečo anekdoto:

Ko je bil še dečko, je prišel v trgovino in zahteval: »11 kilogramov 250 gramov kave, funt po 2 franka 75.« — »Še kaj?« — »17 zavojev sveč po 1 frank 50.« — »Želite še kaj?« — »4½ kilograma sladkorja po 0:85 franka.« — Nato je potegnil listek iz žepa in zahteval še: »28 litrov petroleja po 0:55 franka. To je vse.« — Komi je zavil blago in lastnik trgovine je napisal račun. Dal ga je Saši in rekel: »Veliko si danes naročil. Ali ti je dala mama denar seboj, ali naj napišem v knjižico?« — »Moja mama ne ve nič o vsem tem,« je odgovoril Saša. »Gre za mojo računsko nalogo — nisem je mogel sam izračunati.«

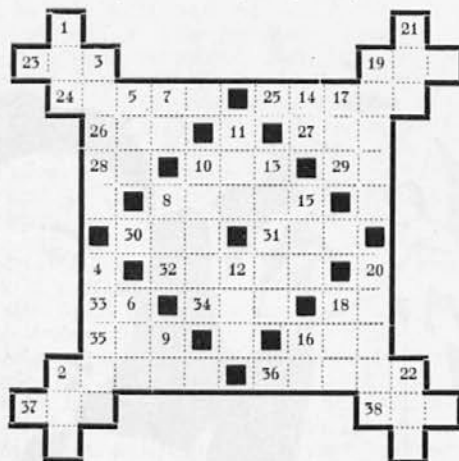
Profesor: »Vsi veliki možje, posebno pesniki, so bili v življenju naravnost obsovaženi, komaj po smrti so jih začeli častiti. Kaj mislite, Klun, če bi naš Prešeren še živel, ali bi ga tako občudovali, kot ga danes?«

Klun: »Seveda bi ga, ker bi imel že celih 129 let in bi bil najstarejši Slovenec.«

Uganke

Križanica

(—zl—, Ljubljana)

Besede pomenijo: Navpično: 1. glasbeni instrument; 2. sorodnik; 3. drevo; 4. kura; 5. kožna tvorba; 6. morska naprava; 7. čas oranja; 8. sportna vežba; 9. reka v Italiji; 10. polotok v Dalmaciji; 11. gozdno drevo; 12. vodna žival; 13. mrčes; 14. reka v Sibiriji; 15. morska žival; 16. enota električnega upora; 17. del cerkve; 18. žensko ime; 19. velikan; 20. črevesna bolezen; 21. utež; 22. glas.

Vodoravno: 23. stara utež; 19. del glave; 24. ptica; 25. reka v Sloveniji; 26. otok v Egejskem morju; 27. borba; 28. del kolesa; 29. egiptovsko božanstvo; 33. del telesa; 18. vas pri Ljubljani; 35. zločin; 16. pesniška oblika; 2. zakrament; 36. uspeh; 37. bolezen obraza; 38. mesto v severni Italiji; 10. kača; 8. igra; 30. prodišče; 31. lesena vinska klet; 32. merska enota za žlahtne kovine; 34. darilo.

Rešitev uganek iz št. 1. in 2.

Mozaik

Zadnja večerja

Prva številka pomeni če je liho število, levo, če je sodo, desno stran od Jezusa, druga številka pa mesto, na katerem je vsak apostol sedel.

Okvir

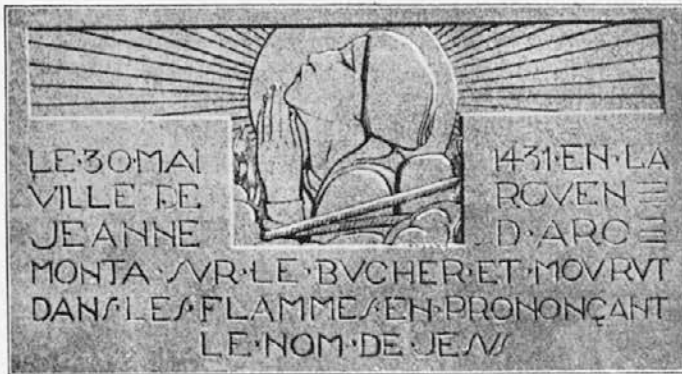
Pike v kotih povedo, katere črke vzamemo iz skupin (3. od leve in 3. od desne, 2. od leve in 2. od desne itd.):

Bolje dati volno nego živo ovco.

Sod

Najprej vzamemo obroč, ki ima na desni samo 1 žebelj, nato 2, 3, 4; začnemo v sredini nad veho:

Prazen sod ima močen glas. N. pr.

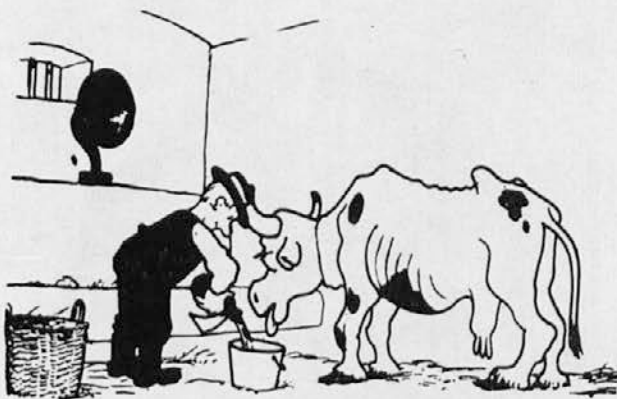
Za 500 letnico spomina Jeanne d'Arc (Sv. Ivane) pripravljajo Francozi velike slovesnosti. Odkrivajo spominske plošče in francoska poštna uprava pripravlja posebne znamke à 50 c, kakor kažeta to naši stiki.

ženska logika.

— Ne kupim in ne kupim ti avtomobila — bencin je predrag?

— A tako! Ko si si pa kupil vžigalnik, ti ni bil predrag?!

Kaj boš pila,
kaj boš jela,
slušaj radio,
bod' vesela!

V muzeju. Tujec: Koliko je stara ta mumija?
Paznik: 5007 let.
Tujec: Odkod veste to tako natančno?
Paznik: Jaz sem pri muzeju že 7 let in ko sem prišel sem, je imela 5000 let.

V Jakopičevem paviljonu:

V razstavi 4. generacije. Debela gospa: Toda prosim, kje se pa vidi tu debela Rozi?

Tudi v razstavi. Druga gospa: Ali bi mi lahko nemudoma napravili sliko za legitimacijo?

Pogovor. Mož: Popoldne so te-le sobe mrtve, ker ni solnca.

Žena: Seveda. Kakšne naj bi bile tudi. Stenice smo odpravili, drugega popoldne ni v njih.

- Brez šale, prijatelj, imenitno si se popravil.
- Da, da, to naredi naša Dalmacija.
- Mar si bil dolgo doli?
- Jaz ne, pač pa moja žena!

Pepček: Povej mi, ljubi Bogec, kaj je tebi tisočletje?

Bog: Trenutek.

Pepček: Kaj je tebi 1000 Din?

Bog: Kovač.

Pepček: Ljubi Bogec, posodi mi kovača.

Bog: Počakaj trenutek.

»Ste že slišali o veselem dogodku v družini moje hčerke?«
»Da, to vas je najbrž zelo razveselilo, gospod profesor?«
»Kako da ne? Ježi me le, da mi ni sporočila, ali je deček ali je deklica in zato ne vem, ali sem stari oče ali stara mati?«

— Zakaj se je Vaša gospa soproga zaklela, da ne gre več v hribe?

— Radi odmeva: Ker tam gori ne more imeti zadnje besede!

Kroparj pred mikrofonom v ljubljanskem radiu

Fides Nowý

Mir

Kakšna je ta beseda? Zveni, kakor zvonovi nad tihimi vasmí ob večerih, kakor brnenje čebel nad cvetočimi travniki, kakor šumenje zrelega klasja.

Mir — mislimo nanj in vidimo napredujoča mesta, ljudi, ki se trudijo za svoj in splošni blagor. Mir — v tihi izbici je zbrana družina, osnova socialne družbe. Ona izvršuje svojo veliko nalogo s tem, da ustvarja nov človeški rod in mu vcepi najplemenitejšo misli in čustva. Tu se nam kaže najlepši cvet sodelovanja. Mir — božična luč nam zasije; ljubezen valovi z onega sveta v naša srca; klic zveni: »Mir ljudem na zemlji!«

Vse to pa gledamo drugače, kakor so gledali ljudje ob koncu prejšnjega in začetkom tega stoletja; zakaj to sliko, ki se je komaj odražala pred svetlim ozadjem mirnih let, vidimo jasno in v ostrih potezah, ker ima za nas temno ozadje, — črne oblake vojne.

Kaj so besede? Mere so, katere pa moramo premeriti, da jih spoznamo. Kdo more občutiti grozote vojne, največjega zločina človeštva? Kdo more preceniti tragiko, ki se iz nje izliva na vso človeško zgodovino? Preživeli smo jo, akoravno kod otroci, najhujšo vseh vojn, svetovno vojno. Tudi v naša mlada srca so padle njene sence. Poznali smo zapuščene, razdejane domove in bežali smo iz opustošenih pokajin v tujino. Še se spominjamo grozečega bučanja zrakoplovov nad mestnimi ulicami; spominjamo se voz z ranjenci, — očeti, brati in sinovi, na katere so streljali, kakor strelja lovec na živali v gozdu. Njih obveze so bile okrvavljene, njih obrazi blede. Spominjamo se še strahu svojcev, onega strahu, ki se je tudi nas dotaknil, ki smo trepetali za življenje predragih, katere so nam iztrgali iz svete zveze družin, zaščitnega kroga ljubezni in preskrbe. Vsi ti so bili tam daleč, — Bog ve kje? Vedeli smo za sezname padlih, ki so se objavljali v listih; oni pa, čigar imena so stala tam, se niso nikdar več vrnili. Izgubili so se v dimu vojnega polja. Mati! — nikoli več ne boš objela svojega edinca, ki si ga s toliko ljubeznijo in skrbjo odgojila. Njegove oči so mrtve. Žena! — zadnjikrat si videla svojega moža, ko ti je v slovo mahal z roko skozi okno odhajajočega vlaka. Nikoli več mu ne boš segla v to roko. Umorjen je, umorilo ga je sovražstvo sveta in tvoja revna ljubezen ga ni mogla rešiti. Otrok! — nikdar več ne boš klical svojega očeta. Meč temnega jezdeca ti ga je ubil.

Šole so postale bolnice. V tovarnah so sedele žene in delale vojno orožje. Otroci in starčki so umirali lakote, četudi so njih bolezní imele vse druge imena. Štirikrat se je vračala jesen, predno je uvidel svet, da je dovolj, čez mero dovolj, predno se je sovražstvo uklonilo bedi, predno

je stala jeza brez poti pred razvalinami lastnega dela, predno se je ustavila razdivjanost v močvirju krvi. —

Mir! Kako drugače je zazvenela ta beseda, kakor bajka neresnično. Je li res, da drug drugega ne mori več? Oni, ki žive zdaj, smejo živeti naprej, ne bo jim treba odhajati v one neznane groze. Mir — pri tem zvoku so nam postale solzne oči in spet smo verovali v človeštvo.

Zdaj pa vprašuje svet: »Kdo si, mir? Kaj nam je treba storiti, da te zopet ne prepodimo? Kaj zahtevaš od nas, da ostaneš med nami? Zakaj brez tebe ni življenja. Povej nam najboljšo sredstvo, ki bi te ohranilo nam in našim otrokom!« Mir pa se nam smehlja in pravi: »Vse, kar storite s poštenim namenom in dobro voljo, bo koristno. Zidajte trdnjave zakonov proti vsej nepravici! Sklepajte pogodbe za vse dobro in položite orožje iz rok! Ne pozabite pa najvažnejšega, besede, v kateri je sklenjen ves blagor sveta: »Ljubite se med seboj!« Ne ljubite se samo v krogu materinskega jezika, temveč brez teh ozkih mej: človek človeka. Čim dražja vam je domovina in vaši rojaki, tembolj spoštujte iste čustva pri vaših bratih onstran granic. Sadite ljubezen v srca vaših otrok, učite jih, da ima vsak človek pravico do solnca in življenja, da je na zemlji prostora in veselja dovolj za vse in da med ljudmi, ki hodijo pot spoznanja in luči, ni meja. Povejte jim, da samo zavist ne najde doma in da le skopost ni nikdar sita. Kdor sovraži ali zaničuje, vzame svetu nekaj miru. Kdor zaveda, pripelje človeštvo droben korak bližje peklu vojne. Kdor pa ljubi in podpira, utrjuje mir zemlje, zakaj kraljevstvo miru ni od tega sveta, le v dušah ga morete zgraditi!«

Fides Nowý,

II. drž. real. gimn. v Ljubljani.

Gčna Fides Nowý je prejela za srednješolsko konkurenčno nalogo »Mir« nagrado, ki jo je razpisalo ministristvo prosvete.

Veno Pilon: Autoportret (suha igla)

Narodna galerija v Ljubljani

Grafološki kotiček

Priobčuje Stanko Šproc

Kratka študija o hitri in počasni pisavi

Človeku se mudi takrat, ko je mnenja, da utegne z naglim postopkom in s hitro, energično gesto najprej doseči stavljeni si cilj. Naglica naših kretanj se stopnjuje sporedno z duševno »aktivnostjo«, ki v svojem elementarnem zaletu dosledno prezira vse eventuelne ovire in težkoče. Na sprehodu pridemo nehoti v živahnejši tempo, ko pričnemo snovati nove, velike načrte, ali pa, ko nas prevzame prijetno čustvo ob misli na skorajšnje svidenje s kako priljubljeno osebo. Sanjave, zamišljene nature pa šetajo počasi, mirno in tiho. Splošno znana je navada, da človek rad prekinja hojo in zaustavlja svoj korak, ko želi svojemu spremljevalcu dopovedati ali razložiti nekaj prav interesantnega in zamotanega: s tokom misli je za trenutek prekinjen tudi ritem hoje.

Hitra, živahna pisava zrcali močan nagon po udejstvovanju, veliko marljivost, podjetno iniciativnost ter neumorno delavnost; v čustvenem oziru je izraz živahnega »sanguiničnega« temperameta, polnega duševne gibkosti in rahle občutljivosti.

Pri celotnem nizkem nivoju razodeva nagla, površna pisava duševni nemir in neustaljen značaj, ki ima za posledico nestanovitnost in neusmerjenost v hotenju in stremljenju, površnost in nezanesljivost, pre nagljenost in nestrpnost v delovanju.

Nagla pisava

Počasna pisava

Počasna pisava je v pozitivnem zmyslu izraz duševnega miru, zbranosti, preiščljenosti in previdnosti. Osebe, ki počasi in skrbno pišejo, so zelo stalne in zanesljive ter imajo razvit čut za praktično, konkretno življenjsko plat. V čustvenem oziru »flegmatično-pasivne« nature, ki jih je težko spraviti iz ravnodušja.

Veno Pilon: Moj oče (ujedanka)

Narodna galerija v Ljubljani

Pri celotnem nizkem nivoju izraža počasna pisava lenobo in duševno nerazgibanost, nedelavnost, neodločnost ter pomanjkanje energije. Čustveno življenje je otopelo, indolenta in duševna apatija se javlja v skrajno neprijetnih formah.

Za prakso! Studij grafoloških problemov zadovolji človeka popolnoma le, če ima priliko, preizkusiti pravilnost teorije na praktičnih primerih. Vsem se nudi taka prilika in sicer dnevno. Zbirajte pisave dobro poznanih oseb, analizirajte jih po zakonih moderne grafologije! Kmalu pridete do interesantnega zaključka, da obstoja vendarle neka vez med pisavo in značajem in da ta vez ni morda samo slučajna, temveč popolnoma zakonita in globoko fundirana na fizioloških in psiholoških principih.

Grafološka skica

»Preteklost.« Pisec (ženska) je inteligentna, zelo delavna oseba prirojene velikopoteznosti. Živahnega temperameta in originalnih domislekov. V bistvu mehka natura, vendar pa brez vsake sentimentalnosti; v mišljenju jako stvarna, v praktičnem življenju polna odločnosti in usmerjenosti. Ker je zelo energična in samozavestna, rada ukazuje in sila na vodilna mesta. Napram okolici je brez predsodkov, v principu dobrohotna in zmorna resničnega velikodušja. Njen nastop je popolnoma naraven, odkrit, brez posebnih diplomatskih trikov. Taka natura potrebuje popolno svobodo kretanja, neoviran duševni razmah in življenjske razmere, ki so v stanu, zadostiti njeni precej visoki duševni kulturi. Ker se pa mora večkrat sprijazniti tudi z manj ugodnimi razmerami, prehaja njena precej poudarjena toleranca v razdraženost, ko začuti večje ovire in eventuelno ponižanje. Brez dvoma se mora oseba stalno boriti s sovražno usodo.

Odgovori na vprašanja

»Globus, Ljubljana.« Početki grafološkega raziskovanja segajo precej daleč nazaj. Leta 1622. je izšlo delo italijanskega profesorja na medicinski fakulteti (Bologna) Camillo Baldo-ja pod naslovom: »Trattato come da una lettera misiva si cognoscano la natura e qualita dello scrittore.« (Razprava o ugotovitvi značaja in raznih sposobnosti iz pisave dotičnega pisca.) To delo predstavlja prvi poizkus v analizi pisav. Seveda je še nepopolno, vendar pa je cel problem tu že precej točno očiščen. Interesantno je, da je baš ta razprava služila poznejšim teoretikom kot podlaga in glavni vir. Za ustvaritelja moderne grafologije pa velja francoski duhovnik in romanopisec Jean-Hippolyte Michon, ki je v svojem sistemu zbral vse količjak pomembne izsledke svojih prednikov, ter jih dopolnil z lastnimi v novo, organično strnjeno celoto. Ustanovil je l. 1878. v Parizu prvo grafološko društvo z lastnim strokovnim listom »La Graphologie«. Marsikaka Michonova teorija se je izkazala pozneje kot netočna in prenosna, vendar pa je jedro Michonovega sistema v bistvu popolnoma zdravo, saj je tvorilo podlago za vsa poznejša raziskavanja na gra ološkem področju. — Toliko o prvih pionirjih! Če bo prilika in prostor, bom v eni naslednjih številkih predstavil tudi par najmarkantnejših reprezentantov sodobne grafološke znanosti.

»A. S. Celje.« Razumem Vas! Slični argumenti, kot jih navajate, so v javnosti splošno razširjeni. Imajo tendenco, prikazati grafološko raziskavanje za nereso otročarijo, v najboljšem slučaju za nekako duševno vezbo brez posebne praktične koristi. Kje korenini to naziranje? V popolnem nepoznavanju grafoloških osnovnih zakonov! Največji nasprotniki grafološke znanosti nimajo običajno niti pojma o njenem nastanku, poznejšem razvoju ter o njeni današnji višini. Dosledno ignorirajo moderno grafološko literaturo, predstavnike grafološke misli predstavljajo za šarlatane itd. — Vi želite v tem pogledu jasnosti. Svetujem Vam zaenkrat priden in vesten študij teoretskih sestavkov v tem kotičku. Pozneje si pa nabavite kako novejšo grafološko delo. Pri izbiri Vam radevolje svetujem. Opozorim Vas pa tudi na prvo grafološko knjigo v slovenskem jeziku, ki jo izdam tekom poletja; prav pripravna bo kot uvod v to interesantno in zelo koristno vedo.

Pripomba uredništva: Kdor želi grafološko skico značaja kake osebe, naj vpošlje približno 10 s črtilom pisanih vrstic njene pisave (navesti treba tudi spol in starost) na uredništvo naše revije pod naslovom »Grafološki kotiček«. Obenem naj priloži pismu 20 Din za delo in stroške. Pisma se rešujejo strogo diskretno in zelo vestno. Analize vposlanih pisav se priobčijo v tem kotičku le na izrecno željo. Naš grafolog izdeluje tudi detaljne analize pisav in je bralcem te revije na razpolago za vse tozadevne informacije in vprašanja.

Ker je bil naš grafolog dalj časa odsoten iz Ljubljane, prosimo cenj. naročnike, ki so želeli, da jim odgovori že v tej številki, malo potrpljenja. Vse pride na vrsto.

V kavarni sedijo trije slikarji in se prepirajo, kdo zna bolje slikati po naravi.

Prvi: »Jaz sem naslikal ledeno pokrajino tako, da pade toplomer pod ničlo, če ga približam sliki.«

Drugi: »To ni nič. Jaz sem naslikal na desko marmor tako naravno, da se deska potopi, če jo denem v vodo.«

Tretji: »Tudi to ni nič. Jaz sem portretiral nekoga tako naravno, da ga moram vsak teden dvakrat obriti.«

Ita Rina — tako jo vidi Ivan Čargo (levo) — tako pa Nikolaj Pirnat (desno)

Obraz ženske

N. O.

To je tisto, kar me preganja v sanjah in muči v mojih mislih: obraz ženske, kakor ga še nisem videl in ne hrepenel po njem v izgubljenih mislih svojega življenja. Obraz prijeten kakor pomladansko solnce: nad belim čelom lasje, zvihrani kakor lasje vitke deklice v športnem teku, nos miren kakor dih v spanju — in ustka rdeča kakor kri. Obraz izklesan iz kamna in bel kot marmor. In če se na tem obrazu odpro oči — te oči! Ali ste že opazovali fotografije in pretehtali točno vso pomembnost ploskve v njih prostoru? Ali ste dognali, da so oči tisto, kar zgane mrtvo ploskev in dahne ritem v smeh ali žalost obraza? In tiste oči so kakor smeh otroka ali ljubezen mladega dekleta.

Jaz iščem ta obraz po naših cestah, v gledališčih, v kavarnah in na izletih. Zdazdaj mi zavzveni na preplašena ušesa krotek smeh in brneča govorica kot zvonjenje sladkih misli. Zdazdaj dahne vame iz šumeče množice plah pogled oči mojega privida. Dihne vame — in že ga ni več. Kakor neizpeta pesem in nje odmev vihra moje hrepenenje v splasenih mislih od jutra do večera. In zvečer zapoje dekleta tam nekje blizu in jaz sanjam na svoji otomani, dokler me ne prebudi obraz, ko hušne po možganih v sekundi hitro, kakor jih tolče ura na steni.

Zadnjič enkrat sem bral kozerijo mladega Beogradčana — ki je hodil po Ljubljani in opazoval naše dame, mlade in stare Ljubljančanke. Šel je v Tivoli in videl solnce, prijatna izprehajališča, mnogo naših dam, še več naših otrok in je zapisal, da so obrazi Ljubljančank kakor zdravje in moč in lepota. Da je to, kar daje vso prijetnost, obraz, ki ni napudran, obraz, ki je rjav v solnčni luči, obraz, ki je neznansko nežen, ko se sklanja nad otroškim vozičkom. Od tedaj, ko sem to bral, več dni zapored

nisem mogel priklicati svojega privida v sanjah in sem mislil, da sem uganil, če sem sodil, da je bil to obraz moje matere, ko me je prvokrat poljubila.

Mir je prišel v moje sanje in potolažen sem ljubil svojo ženo, kakor je še nisem. Prav pred kratkim pa sem planil iz sanj, kakor da sem videl dan svoje smrti. Obraz je bil bel, bolj bel kot pred letom dni, lasje so bili bolj črni kot pred letom dni, ustnice rdeče kakor škrlat. V drhtavici, ki se me je polastila, sem slišal vse ure, ki so bile v našem koncu Ljubljane, tam nekje na Rožniku je pel petelin. Telo je trepetalo v jutranjem hladu, ki je vel v okno, pyjama je postala mrzla kakor voda v Savi, drhte sem se zgrudil in zaspal iznova. Nisem ji rekel niti besedice, toda obraz je bil njen, obraz moje žene.

Ne bi bil zapisal tega ne danes ne jutri, ko bi ne bila zgodba taka, da sem videl privid lepega obraza še enkrat in še enkrat in še in še. Ni groze v meni in ne hude misli. Gledam obraz, ko se mi smehlja v sanjah in v solncu, kadar poje v zenitu. Ljubim obraz, ki ga vidim in ki ga morem priklicati vsako noč v vsakih sanjah. Obraz prijeten kakor pomladansko solnce: nad belim čelom lasje, zvihrani kakor lasje vitke deklice v športnem teku, nos miren kakor dih v spanju — in ustka rdeča kakor kri. Mir je prišel v moje sanje in potolažen ljubim svojo ženo, kakor je še nisem. Bilo je to po tistem dnevu, ko sem utrujen zaspal v sladkem snu. Brodil sem po krajih, kakor jih še nisem videl. Da sem risar, bil bi jih narisal, da sem pesnik, verzi bi tekli na papir. Tako pa si jih priključem vsako noč v svoje sanje, da vidim ljudi, kakor jih še nisem videl, ljudi, ki hodijo po cestah mirno, vsak s svojim blaženim razodetjem. In med tistimi ljudmi sem videl obraz ženske, kakor ga še nisem videl in ne hrepenel po njem v izgubljenih mislih svojega življenja. Mir je prišel v moje sanje in potolažen ljubim svojo ženo, kakor je še nisem. Sladka je misel in sladko je razodetje. Ljubezen je prišla in bo živela. Bil je obraz mojega otroka.

Filmski divi Anita Doris (levo), Tyra Wings (desno)

Marla Paudler

Znamenita angleška filmska igralka Betty Balfour

Mila Šaričeva — Hattang

Slavko Jan — Pao, M. Šaričeva — Hattang

Milan Skrbinšek — Ma

Klabund: „Krog s kredo“ v ljubljanskem dramskem gledišču

Prevel Oton Župančič. Režiser Ciril Debevec
Scena Bruno Vavpotič

Foto Jos. Pogačnik ml.

Janez Cesar — Tong

Cesa si človek danes bolj želi, kakor nekaj dobrega solncea? Ne mislim tistega, ki prinese zgolj smeh, temveč onega, ki posije za kratek hip, a te vendar vsega prekvasi in vtisne v dušo spomin za vedno. Da imam prav, mi priča uspeh, ki ga je imel Klabundov »Krog s kredo«. Saj v zadnjih dveh letih menda ni bilo komedije na našem odru, ki bi dosegla toliko predstav, kakor to na pol pravilčno delo. Snov drame je zajel avtor iz kitajskih motivov. Postavil je pred nas ljudi, nazunaj tuje, v globinah nam in vsem enake. Vodijo jih strasti, uničujoče, ostudne in grde, pa ljubezen in dobrota, ki vse pozabljata, odrešujeta in odpuščata.

Ciril Debevec — Čangling

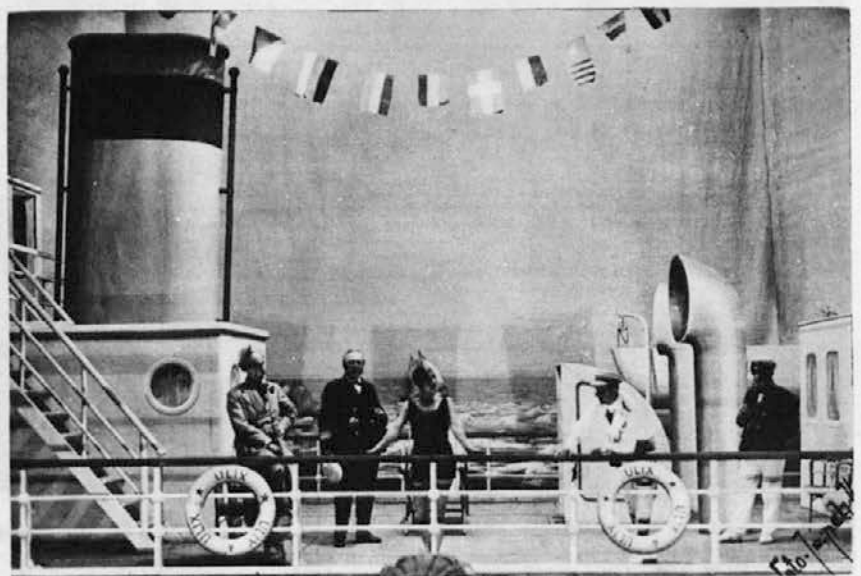

„Dover-Calais“ v mariborskem gledišču

Režiser Joško Kovič. Scena Božika

Levo: Rakuša, Starčeva, Skrbinšek, Pavel Kovič
Desno: Skrbinšek, Grom, Starčeva, Rakuša, Pavel Kovič

Foto Japelj

Jean Sibelius:
Pred vratmi večnosti

Dve sceni iz baleta, ki ga je uprizoril balet
kr. opere Nar. gledišča v Ljubljani

Zgoraj:

Soloplesalca gđč. Moharjeva in g. Golovin
Foto „Ilustracija“

Toalete iz Křrenekove opere „Jonny svira“

Gđč. Vera Majdičeva, članica kr. opere v Ljubljani. Toalete izdelal modni atelje Zdenka Rodič, Ljubljana, Miklošičeva cesta 10. — Od leve na desno: Popoldanska obleka iz modre svile s pliširanimi volani. — Elegantni plašč za polovanje iz beige-modrega vzorčastlega volnenega blaga, ovratnik in manšeta iz kožuhovine. — Večerna toaleta iz svetlozelenega svilenega baržuna, zlate čipke, diamantna roža. — Rdeča svilena toaleta, pošita z zlatimi in temnomodrimi ozkimi trakovi

Foto „Ilustracija“

Pomladanski plašč iz drap-rjavega kavalina. Aparten ovratnik, ki se nosi odprt ali zaprt

Pomladanski plašč iz beige-modrega vzorčastega blaga. Ovratnik in shawl vse obenem

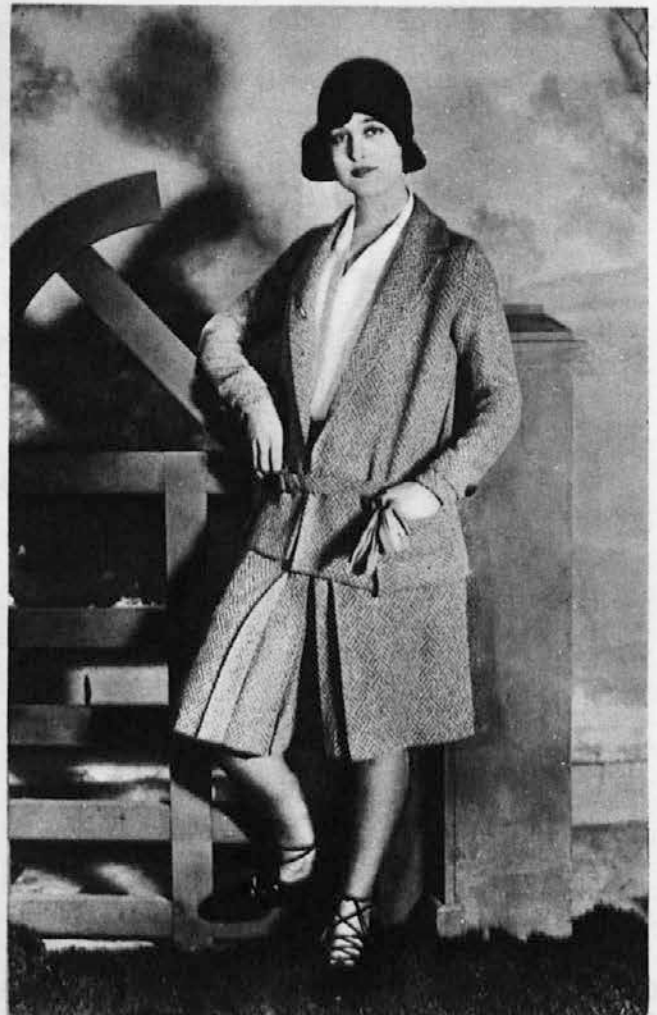

Āilcast turban

Pomladanska moda

Pomladanski kostim iz vzorčastega blaga. Bluza in podlaga jope sta iz enakega blaga

Športni kostim za pomlad. Čevlji so visoko zavezani

*Princes iz pisanega velurja, najmodernejšega kroja
Vijoličast barel*

*Športni plašč iz kariraslega angl.
blaga. Orig. trenchcoat-fasonu,
prikladna za šport in dež. vreme*

*Popoldanski plašč iz madiana.
Sileni shawl v ovratniku je po-
mladna novost*

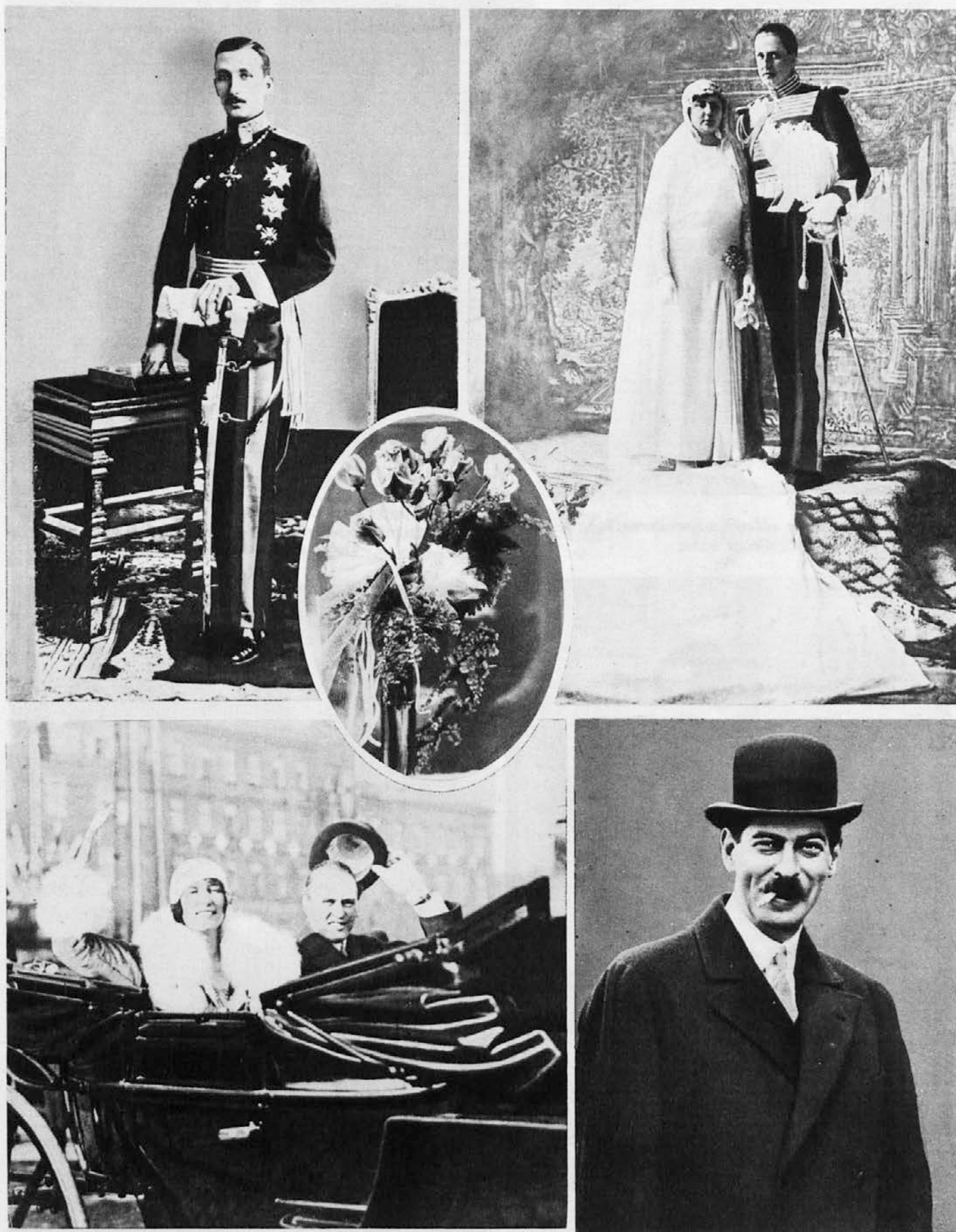
Plašča izdelka tvrdke Paulin, Ljubljana, Kongresni trg 5,
klobuka iz ateljeja M. Sark

Pomladanska pletena obleka, rumena, počez črni motivi

Baržunasta pisana obleka

Če se ženijo visoki gospodje . . .

Zgoraj levo: Bolgarski kralj Boris, ki se bo ženil na laškem dvoru, če bo šlo vse po sreči; desno: Španska infantinja Izabela Alfonza se je poročila s poljskim grofom Zamoyskim. — Spodaj levo: Poroka norveškega prestolonaslednika Olafa s švedsko princeso Marjo. — Oval: Ženitovanjski šopek princese Marje. — Spodaj desno: Blivši rumunski prestolonaslednik Karol, ki je zaradi svojih ženitev izgubil prestol

Smrt maršala Focha

Zgoraj:

Angleški kralj Jurij v razgovoru s Fochem

Spodaj:

Maršal na smrtni postelji

*Pogreb maršala Focha v Parizu
Vojaški dostojanstveniki za pogrebom, med njimi generaliteta jugoslovanske vojske*

Mlada slovenska plastika

Zgoraj levo:

Miha Maleš, Koza
(reliefna skica)

Desno:

Ivan Napotnik, Slepa pevka
(lesena plastika)

Last ge. Iv. Seničeve, Šoštanj

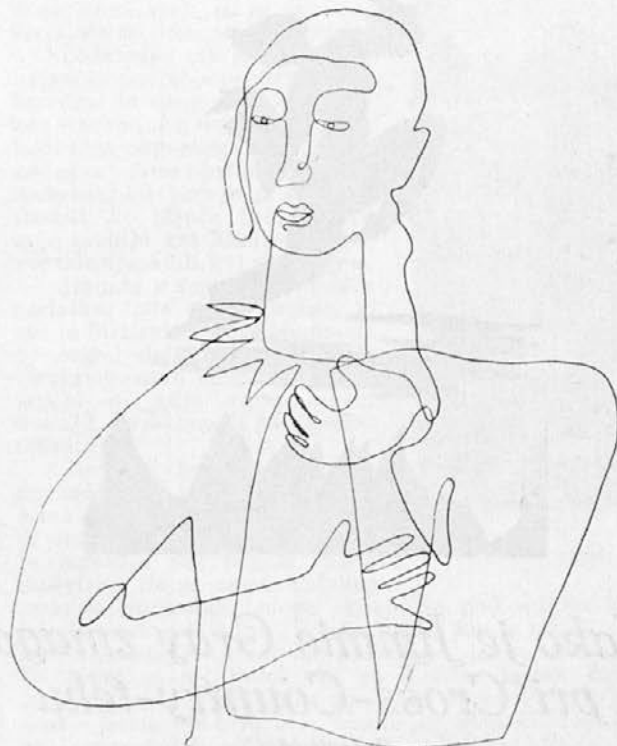
Spodaj:

Tine Kos, Mladost
(friz z ateljeja, terakota,
detajl)

Jozefina Baker, proslula plesalka iz Pariza, ki je s svojimi eksotičnimi plesi in pojavom izzvala ostre kontroverze v naših krajih.

Za spretne risarje!

Nariši z eno potezo to gospodično.

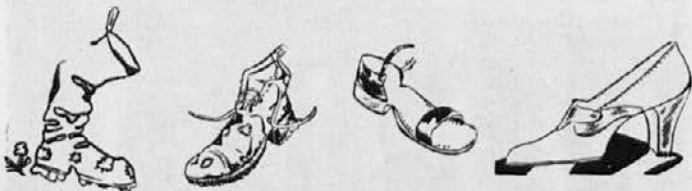
V prihodnjih številkah bomo prinesli še več takih nalog za naše mlade risarje.

Filmska igralka Carmel Myers je pred kratkim podarila modi posebno praktično kreacijo, ki jo je možno z zapenjanjem in odpenjanjem uporabiti na več načinov. Naša slika kaže sledeče faze: promenadna obleka, za popoldanski čaj, za družbo in za zvečer.

Toaleta iz modrega georgeta apartno garnirana z ozkimi trakovi. Ovrtnik in jabol iz belega georgeta.

Kveder, čevljev, sandal in šoln so le enako časti vredna obuvala za različne stanove, kraje in različne prilike; nekateri šolarčki pri nas pa so mnenja, da je le kveder pravi izraz verskega in socialnega čuvstvovanja in da je le kvedrovstvo pristna slovenska manira in pravovernost.

(Glej »Križ«, l. 1929, št. 3/4 str. 63.)

Kako je Jimmie Gray zmagal pri Cross-Country-teku

Priredil M. C.

Jimmie je imel velike načrte. Hotel se je udeležiti teka Cross-Country, kajti zmagovalcu se je obetala zlata žepna ura. Jimmie svoje stare, srebrne ure namreč že dolgo ni imel več.

To je bila ena najbolj žalostnih zgodb iz Jimmievega burnega življenja. Dobil jo je pred par leti za rojstni dan od svojega očeta, starega distriktnega sodnika Graya. Pa ga je preteklo poletje nekoč zmotilo, da se je šel kopat doli v staro pristanišče, čeprav je bilo to strogo zabranjeno. Ko pa se je Jimmie po kopanju na molu napravljal, mu je padla ura iz žepa, se zmuznila skozi špranjo med deskami in za vedno zginila v umazanem pristaniškem blatu.

Ko se je bližal božič, je med svoje želje na prvo mesto napisal Jimmie »zlato uro«. Toda, ko je listek izročil očetu, ga je stari Gray skrbno prebral in dejal svojemu sinku: »Dragi moj sinko, staro pravno pravilo se glasi: Nobenemu zločincu naj ne bo njegov prestop v hask. Če misliš, da boš zdaj zlato dobil, potem zelo podcenjuješ spoštovanje, ki ga ima tvoj oče do zakonov.«

Prav tedaj pa se je zgodilo nekaj, kar se mu je zdelo kakor prst božji. »Hill School«, tako se je zvala njegova gimnazija, je bila daleč naokrog znana po vsakoletnih prireditvah iz najrazličnejših panog športa, predvsem pa iz lahke atletike. Med svojimi učenci je imela izborne športnike. In eden izmed teh je tedaj razpisal Cross-Country na šest milj (približno 10 km), ki so se ga mogli udeležiti samo učenci Hill Schoola. Vršil da se bo zadnje dni februarja na progi, ki se je imela določiti šele tik pred tekmovanjem. Zmagovalec prejme težko zlato žepno uro.

Zlato uro! Saj to je bilo tisto, kar je Jimmie na vsak način moral imeti. Zato je sklenil, da se udeleži teka, zaupal pa seveda ni o tem velikem načrtu nobenemu izmed sošolcev niti besedice. Za božične počitnice je prišel domov tudi Jimmieov starejši brat Jack, ki je obiskoval vseučilišče v Oxfordu. Temu je Jimmie predložil svoj načrt in ga prosil sveta in pomoči.

Jack lastnim ušesom ni hotel verjeti, ko je slišal načrt malega brata, na katerega je zrl z vso premočjo svojih dvajsetih let. Zato mu je dejal: »Mladič, veš, da imam nekaj pojma o Cross-Countryju. Lani sem bil Cross-Country-champion našega Kollega. Nemogoče je, da bi ti uspel. Saj se še sploh nikoli nisi udeležil kakega večjega teka. Poleg tega imaš v šoli konkurenta, ki niso baš slabi. Kar se tiče ure, zakaj pa si tako lahkomišeln! Jaz n. pr. se nikoli nisem kopal v pristanišču, ko sem bil še v Hill Schoolu.«

Tu je Jack nenadoma zardel, parkrat požrl slino in potem hitro nadaljeval: »Saj ure nisem tam nikoli izgubil.« In v zavesti, da je povedal s tem nepobitno resnico, je še naprej prepričeval »malega«, kako brezupno da je njegovo

podjetje. »Glej,« je dejal, »zate bi bila že ena milja huda stvar. Če tečeš šest milj, si pri zadnji milji že čisto slep, iskre vidiš plesati pred očmi, pokanje slišiš, kot če bi ti prav ob ušesih streljal s topovi, in končno se pri cilju zgrudiš nezavesten. Bolje bo, če stvar opustiš.«

Toda Jimmie se ni dal prepričati.

»Jack, na vsak način se moram udeležiti teka in tudi zmagati moram. Pomagaj mi!«

Ko je brat uvidel, da Jimmie ne odneha, je dejal: »Dobro, pa poskusiva. Pridi jutri popoldne, ko se bo pričelo mračiti, da te ne bodo videli sosede, sem v mojo sobo. Oblekel boš enega mojih trikojev in potem bova pričela.«

In res, naslednje popoldne v mraku si na deželni cesti lahko videl čudno dvojico, spredaj širokoplečega tekača, čigar gibanje je takoj izdajalo treniranega športnika, za njim pa šibkega mladca, ki je v mnogo prevelikem sweateru težko lovil sapo in čigar obraz je od napora in razburjenja žarel v ostrem zimskem zraku; v očeh pa mu je bilo brati, da bo vzdržal, pa če bi se imel tudi mrtev zgruditi.

Ko sta se vračala, je bil seveda Jimmie popolnoma izčrpan. Brez usmiljenja mu je dejal Jack: »Tako, to je bila približno ena tretjina proge. Jutri in vsak dan tekom teh treh tednov bova vadila isti tek. Počasi te bom naučil vsega, kar vem o Cross-Countryju. In tega ni malo, to ti že lahko povem. Poleg tega moraš trikrat na teden trenirati skok v daljavo in pazi, da boš skočil potrebnih šestnajst čevljev. Gotovo ti bo treba preskočiti kak potok.«

Tako sta oba trenirala vsak dan, cele počitnice. Tudi potem, ko se je njegov učitelj vrnil na univerzo, je Jimmie stanovitno in neumorno nadaljeval s treningom. Ker je stanoval kar doma, se je mogel pripravljati popolnoma na skrivaj. Samo njegov zvesti prijatelj Tommie, ki pa je moral seveda obljubiti najstrožji molk, je vedel vse. Vsako popoldne, ko se je začelo mračiti, je Jimmie oblekel sweater in triko, obul tekalne čevlje in je gologlav absolviral težavne štiri milje, ki mu jih je bil brat naložil kot dnevni pensum. Prišli so dnevi z dežjem, snegom in viharjem, toda Jimmie se ni dal prestrašiti in je bil kmalu utrjen za vse vremenske neprilike. Marsikatero zabavo je moral opustiti, toda ostal je stanovit. Po enkrat na teden je tekel samo eno miljo, to pa z največjo brzino. Učil se je teči tudi po močvirnih tleh, po gozdu in čez zamrznle travnike. Predvsem pa je pridno vadil skok v daljavo.

Tudi z ozirom na hrano so bili Jackovi predpisi ostri in strogi in — četudi zelo težko — se je Jimmie odrekel vsem puddingom in močnatim jedem sploh, ki so mu bile prej najljubše. Privoščil si je komaj tri kozarce vode na dan. Hodil je zgodaj v posteljo, da bi zbral novih moči za naslednji dan.

Presenetljivi pa so bili tudi uspehi! Njegovo telo je postalo krepko in žilnato kot iz žice, pljuča so delovala enakomerno kot dober meh, srce pa koncem teka skoro ni hitreje utripalo kot v začetku. V skoku v daljino pa je na vsakem mestu zmogel celo sedemnajst čevljev. Nebeška je bila zavest moči in veselje nad napredkom mu je nadomestilo tisočkrat vse one stvari, ki jih je moral opustiti.

In tako je prišel določeni dan. Jack, katerega je brat ves čas pisмено obveščal o vsem, kar se je tikalo treninga,

Moštvo Iirije, ki si je v Zagrebu priborilo državno prvenstvo v Cross-Country-teku na 10 km: Senčar, Tinto, Kumer, Šporn, Hladnik, Vrečko, Vidmar Foto Uršič

mu je na predvečer poslal še zadnja navodila. »Pusti tvoj težki volneni sweater doma,« je pisal. »Obleci pa najlažjo majo, ki jo imaš, in najtanjše in najkrajše hlačiце. Videl boš, da ti bo vsaka odvlišna unča, ki jo nosiš, tekom zadnje milje pravo breme.«

Start in cilj teka sta bila pri vratih gimnazije. Jimmie je dobro čuval svojo skrivnost, zato so ga tistega mrzlega jutra, ko se je pojavil v najlažji športni obleki in šklepetajoč z zobmi, merili drugi starejši in izkušeni tekači, ki so se zbrali pred Hill Schoolom, začudeno in z omalovaženjem. Da, čule so se celo ironične opazke o tako smešnem tekmovalcu in nasprotniku. Le njegov dobri Tommie mu je zvesto stal ob strani. — »Jimmie, vztrajaj, gotovo boš zmagal!« mu je šepetal in ga ogrnil z volneno odevjo preko ramen. Jimmie je kazal ono nervozno razburjenost, ki se poloti vsakega začetnika. Malo je manjkalo, da ni odstopil, kajti drugi tekači so bili tako krepki in samozavestni, nekateri izmed njih so imeli že lepe zmage za seboj. »Poskusiti hočem, Tommie, pa naj bo kakorkoli,« je rekel. »Želel pa bi, da bi bilo vse skupaj že končano.«

Mr. Williams, prireditelj, atletsko raščen, vesel, mlad mož, je začel razlagati progo: »Vsak mora teči šest milj po poti, ki je zaznamovana z zastavicami, fantje,« je rekel. »in kdor bo s stvarjo gotov, ta bo tudi sam gotov.« Njegovi zobje so se zableščali pri tej mali in nedolžni šali; Jimmie kar ni mogel razumeti, kako se more kdo smejati pri tako važni stvari. »Proga vodi najprej preko polja, odtod do obrežja jezera tam zadaj, potem na desno preko črnega močvirja, vedno za zastavicami, in končno po cesti sem nazaj. Najboljši mož pa bo mogel vzeti tole igračo s seboj.« In pri tem je Mr. Williams podržal v zraku čudovito zlato uro tako, da se je pri tem pozibala na verižici.

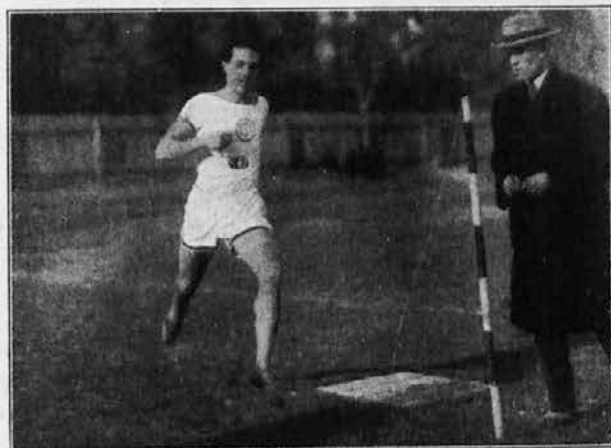
Nastalo je prerivanje tekačev pri startu, tako da jih je starter le trudoma postavil v red. Še par zadnjih priprav. »Gotovi!« Strel iz pištole in četa se je pognala naprej.

Že po par korakih je začutil Jimmie, kako mu je zaplala kri po žilah, vsa neryoza je izginila. Lahko ko pero je tekel po le malo zamrznjeni progi, peti ali šesti je bil. Mislil je na pot pred seboj, ki jo je od treninga dobro poznal in smejati se je moral na tilnem, če je pomislil na črno močvirje. Vedel je, da bo to najbolj kritična točka vsega teka. Jimmie se zase ni bal, bil je prepričan, da ga bo z lahkoto prekoračil. Ali ga bodo zmogli tudi drugi? Hvaležno se je spominjal svojega brata in njegovih dobrih nasvetov. Da, porodila se mu je celo misel, da bi bilo vendarle mogoče, da bi si srečno priboril zlato uro. Kako opojno čuvstvo bi moralo biti, ko bi jo pozneje v razredu vpriči občudujočih součencev potegnul iz žepa —

Nenadoma — imeli so že kako miljo za seboj — se je zdramil iz sladkih sanj.

Dva izmed Jimmievih tekmecev nista bila novincev v teku čez drn in strn. To sta bila dvojčka Graylings, ki sta prišla šele pred kratkim v Hill School. Znano je bilo, da sta se na prejšnji šoli često udeleževala velikih Cross-Country-tekov. Bila sta visoka, močna dečka in četudi nista tako marljivo trenirala ko Jimmie, sta ga vendar prekašala po letih in izkušnji.

Ta dva sta že od početka vodila. Sedaj pa sta sklenila ostrejši se drugih. Z nenadoma pospešeno brzino sta se pognala naprej in kmalu je bila med njima in drugimi precejšnja vrzel. Jimmie se s početka ne da motiti in ostane

Karl Kumer, član „Maratona“ v Zagrebu, rodom Kamničan, večkratni rekorder

še zadaj. Toda razdalja se je začela bolj in bolj večati. Jimmie uvidi, da ju mora dohiteti. Z naporom vseh sil se mu posreči, da se jima zopet približa.

Toda sapa mu je začela pohajati in ono nepopisno čuvstvo bolečine in neugodja, ki ga pozna vsakdo, ki se je kdaj udeležil tega naporenega teka, ga je naenkrat čisto obvladalo. Pride moment, ko hočejo mišice popustiti, ko pljuča hropejo, ko srce razbija kot kladivo, ko se vse telo upira sili, ki teži na njem.

Jimmie v tem zopet dotече vodnika, toda spričo brzine, ki sta jo forsirala, skoro obupa, da bi mogel dalje časa vzdržati. Drugi so ostali daleč zadaj kot izgubljeni udje verige, brez upanja, da bi mogli še uspešno tekovati.

Tedaj zavije pot proti črnemu močvirju. Jimmie vidi, kako hitro in navidez brez napora drvita vodnika še vedno naprej in izgublja ves pogum. Toda močvirna tla so samo nalahno zamrzla, in tanka ledena skorja se pod težkim korakom tekačev udara do kolen. Jimmie, lahak kot je bil, se naenkrat spet ojuhači in s hitrim naskokom je na čelu tekačev. Pa zopet ovira! Potok, ki ga Jimmie pozna, križa pot. Nejevoljno zamrma eden njegovih tekmecev za njim. Pod tanko ledeno skorjo leži temno in globoko blato. Treba ga je preskočiti ali pa prebresti. Skok približno šestnajst čevljev pri mokrem in mehkeem odskoku, po naporem teku treh milj, ni malenkost. Toda lahko kot srna preskoči Jimmie ob brezmejnem začudenju drugih. Sprednji dvojček ga je skušal posnemati, a je s krikom obupa obtičal v blatu. Do sledečega skoka — zamočvirjen potok je bilo treba še enkrat preskočiti — je znašala razdalja med njim in tekmeceva že skoro sto yardov. Drugi skok je še težji kot prvi. Jimmieve noge hočejo skoro odpovedati; zbere vse moči in pride čez.

Drugi morajo zopet bresti. Mokri in ovirani od blata, ki se drži njihovih čevljev, dospejo končno do zadnjega dela teka, na trdo cesto, ki je vodila nazaj do Hill Schoola. Jimmie, prej tako preziran tekmeec, je s prednostjo kakih dve sto yardov tekal na čelu. Toda on ve, da njegova zmaga še dolgo ni sigurna. Še dve milj ga ločita od cilja. Tu na trdi cesti sta bila oba starejša tekmeceva na boljšem. Klap, klap njihovih čevljev mu doni vedno bliže in bliže.

Še ena milja! Dvojčka sta se približala na sto yardov. Drugi so že opešali; boj se je bil samo še med trojico.

Še enkrat zavije cesta. Pol milje pred seboj vidi Jimmie cilj in pri njem množico gledalcev. Iskre se mu krešejo pred očmi, noge se gibljejo čisto mehanično.

Jimmie je ves otrpel v silni bolečini. Čuti, da gre za odločitev, ali bo volja zmagala nad telesom ali pa bo podlegla. Zadnja četrt milje! Tekmeceva sta se približala tako zelo, da sliši Jimmie za seboj že njuno dihanje. Še enkrat se ozre nazaj: njuna spačena obraza vidi tik za seboj. Tema se mu dela pred očmi. Sedaj ve, kaj je mislil Jack s »popolnoma slep«. Toda Jack ne bi bil odstopil od dirke. Obupno se porine Jimmie spet naprej.

Še sto yardov! Zamolklo in daleč stran sliši Jimmie klice navdušenih gledalcev. Jasno sliši za seboj enakomeren, grozen tap, tap. Da bi mogel vsaj še dvajset sekund vzdržati — toda ne more več — samo opoteče se še naprej — omahuje, kot bi bil pijan — čuti, da se bo v naslednji sekundi zgrudil — tekma je izgubljena.

Tedaj, ob največji sili, začuti, da ga je zadelo nekaj mrzlega in ostrega v obraz — zopet za trenutek malo vidi. — Zvesti in zviti Tommie ga je obliil z ledenomrzlo vodo. Še en tak curek — in nenaden strah mu je dal novo moč za poslednjih par yardov. Opoteče se naprej, eden njegovih tekmecev, tudi že čisto izžerpan in ostro za njim, a med gromkim vzklikanjem navdušenih gledalcev pretrga Jimmie trak, par centimetrov pred svojim konkurentom in se zgrudi brez zavesti.

Jimmie je dobil svoj prvi in zadnji Cross-Country-tek. Nekaj ur pozneje je odprl oči, ležeč na odeji v šolski telovadnici. Mr. Williams stoji pred njim in se smehlja, v roki pa ima darilo zanj, za — m l a d e g a z m a g o v a l c a.

Na cilju

Novoporočenca.

- »Možiček, tu je bil berač; dala sem mu juho in dinar.«
 »Je pojedel juho?«
 »Seveda!«
 »No, potem je zaslužil dinar!«
- »Diskrecija in molk, to je vendar eno in isto?«
 »Ne, dragi sinko. Diskrecija je samo častna zadeva, molk je zlato!«

Kaj je dojenček? Dojenček je šumenje, ki je z iglo skupaj speto.

Bolniki čitajte!

Izšla je pravkar **razjasnitev!** V njej se pojasnjujejo dolgotrajne izkušnje o vzrokih, postanku in zdravljenju živčnih bolezni. To zdravstveno blagovest pošljemo vsakomur, ki jo zahteva od spodaj naznačenega naslova. Tiso'ero zahval nenadkriljivo dokazuje edini uspeh nemornega in vestnega preiskovanja v dobrobit bolehalčega človeštva. Kdor je

v velikem številu živčno bolnih,

korar mučijo raztresenost, tesnoba, oslabiljenje spomina, razdražljiv glavobol, pomanjkljivo spanje, želodčne neurednosti, preobčutljivost, bolečine v členkih, splošna ali delna telesna slabost ali drugi neštevilni pojavi,

najgotovo zahteva moju utešljivo knjižico!

Kdor jo pazno prečita, se sebi v tolažbo prepriča, da poznano enostavno pot do zdravlja in veselja do življenja. Ne odlašajte, temveč pišite še danes!

ERNST PASTERNAK, BERLIN, SO
 Michaelkirchplatz Nr. 13. Abt. 409

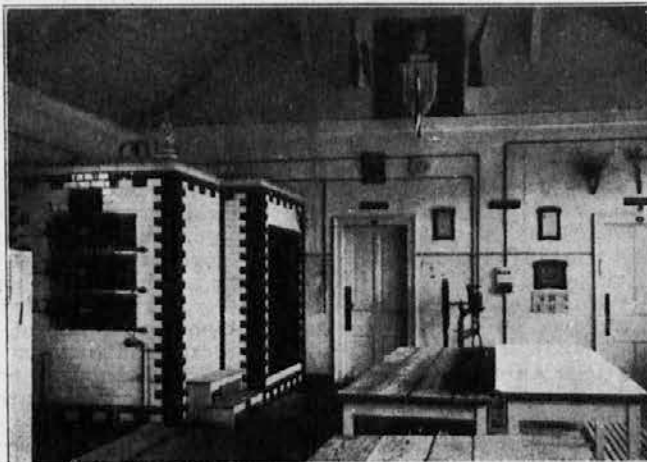
TEODOR NOVOTNY

PRVA LJUBLJANSKA HIGIENIČNA
 PARNA IZDELOVALNICA
 SLAŠČIC, MEDIC,
 KEKSOV,
 ITD.

LJUBLJANA

MASARYKOVA CESTA (FRIŠKOVEC)

Slika nam kaže specialno parno slaščičarsko peč, prvo v Sloveniji postavljeno od tvrdke Werner in Pfeleiderer Wien

Zunanji pogled na tovarno

IZDELUJEJO SE SLEDEČE SPECIJALITETE: Otroški biškoti, šampanjci, bibi, solnca, desertni in konsumni keksi, prvovrstni kokozovi poljubi, karlsbadski, sladkorni ter cimetni prepečenec, za diabetike pristni grahamov kruh. Nadalje se izdelujejo izvrstne čokoladne in sadne neapolitanke, lect, kakor birmansko, Miklavževo in božično blago. Umetno izdelani nastavki po vsakem načrtu. Blago garantirano prvovrstno. Cene zmerne. Postrežba točna in solidna. Zahtevajte cenik! Brzjavni naslov: NOVOTNY LJUBLJANA

Novi simbol
klasične dovršenosti.

ADLER STANDARD 4
ADLER STANDARD 6
ADLER STANDARD 8

GLAVNO ZASTOPSTVO: ING. C.R. LUCKMANN, LJUBLJANA, AHACLJEVA CESTA 10.

ČEVLJI NAJELEGANTNEJŠI

Izhaja vsakega 26. v mesecu. Naročnina letno 100 Din (za inozemstvo 120 Din), polletno 55 Din (za inozemstvo 65 Din). Stevilka 10 Din. Izdaja konzorcij
Ilustracije (K. Čeč & cons.). Urednik Narte Velikonja. Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6/II. Grafično delo Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani (K. Čeč).